

בעזהשי"ת

גלי מסכתא

הוכן ע"י ת"ח א' מיקירי ירושלים והופץ על ידי כולל עיון הדף
עיקר כללי מסקנת הסוגיות [ומקורות]
מיועד לאלו שלמדו הסוגיא לתועלת חזרה מקוצרת ושינון

מסכת סנהדרין

כללים לשימוש

[] = מקור או טעם הדבר
() = הוספת פרט או תוספת ביאור
להל' = להלכה (כמובן לא למעשה)
מדאו' = מדאורייתא
לרש"י = שיטת רש"י כשתוס' חולקין - ע"י בספר סיכומי גפ"ת את שיטת תוס' (וגם לעיקרי החידושים שבתוס')

בפעם הראשונה כדאי לדקדק מאד בדברי הסיכום כדי לתפוס מלא המובן לאור מה שלמדת בפנים הגמרא, ואח"כ לחזור בקלות הרבה פעמים שיהיו מחודדין בפיו.

נא להכניס השמטות החשובות בעיניך
נא להעיר הערות

כל הזכויות שמורות
תש"ס

כתובת להערות :

גפ"ת, רח' חזון איש 36
פעיה"ק ירושלים תובב"א
טל : 571-2016 (02)

מסכת סנהדרין

פ"א דיני ממונות בשלשה

גמ' ב. - ח.

- ב"ד של ג' [ר' יאשי' - ג"פ אלהים, ר"י - ב"פ ואין ב"ד שקול [לנטות - אחרי רבים להטות]]:
- (1) הלואות ג' הדיטות [רבא - מדאו' מומחין [עירוב פרשיות לשומר חנם] והקילו רבנן שלא תנעול דלת בפני לוויין, רב אחא בדר"א - מדאו' בא' [תשפוט עמיתך] והחמירו רבנן שיהא לכה"פ חד דגמיר] ואם טעו ישלמו [נעילת דלת, דלא יתרכו יושבי קרנות]
- (2) חבלות וגזילות - ג' מומחין (רש"י - סמוכין ונטלו רשות מנשיא) [ג"פ אלהים], רבי בתוספתא - ה' [הו"א - גמר דין בג', מסקנא - עד האלהים (2) דומיא ללקמן] יבא וכו' אשר ירשעון אלהים (2) - אם למקרא ואין ב"ד שקול]
- (3) קנסות - מומחין
- (4) מלקות לת"ק [ושפטנן ואין ב"ד שקול]
- (5) עיבור החודש (מח' אי קידוש או חישוב עיבור החודש) והשנה (לרשב"ג מתחילין (אם לישב) בג', נושא ונותן בב', גומרין בז' לכתחלה [כנגד ברכת כהנים, שומרי ורואי המלך [רש"י - טכסיסי מלכות שמים]] (י:)
- (6) סמיכה על העלם דבר לר"ש [זקנן ואין ב"ד שקול], לר"י ה' [וסמכנן זקנן ואין ב"ד שקול], מסנהדרין גדולה,
- (7) עגלה ערופה לר"ש [זקנן ואין ב"ד שקול], ולר"י בה' [זקנן נשופטין ואין ב"ד שקול], מסנהדרין גדולה, לראב"י - כל ע"א ומלך וכה"ג
- (8) חליצה ומיאון (יבמות קא: - חליצה בה' לפרסומי מילתא, מיאון בב' לריב"ז וראב"ר"ש)
- (9) שומא לרבעי ומע"ש והקדש (לר"א בן יעקב - הקדש בט' וכהן)
- (10) ערכין מטלטלין (מח' אי במקדיש דמיהם, פדיונם, ממושכנים לפרעון) (ר"י - וא' מהם כהן), קרקעות ודמי אדם - ט' וכהן [י"פ כהן - מיעוט אחר מיעוט לרבות ישראל, דמי עבד הוקש לרקע]
- לר' יאשי' ב"ד שקול מותר ביותר מג' חוץ מדיני נפשות
- שמואל - ב' שדנו דיניהם דין (ורבנן פליגי ארשב"ג) [תשפוט עמיתך, אין עירוב פרשיות] חוץ כשהתחילו בג' [אדעתא דג' יתיבין]
- ר' אבהו - אין דיניהם דין (כרשב"ג ואין מח') [עירוב פרשיות (הלואות לגזילות)] אא"כ קיבלו עליהו (רש"י - אפי' אינו מומחה)
- מומחה לרבים (גמיר וסביר) דן הלואות (רש"י) אפי' יחידי ודינו דין (לרש"י - מדאו' [בצדק תשפוט עמיתך] וקסבר אין עירוב פרשיות ולר' אבהו דיש עירוב פרשיות דוקא ג') ובנקיט רשות או בקבלי' עליהם פטור מלשלם על טעותו
- נקט רשות בא"י מהני לעיירות העומדות על הגבולים ליפטר מתשלומין אבל לא בבבל [מחוקק" פחות משבט"]
- צריך נקיטת רשות מרב להורות [מעשה שהיה שטעו בדברי ת"ח], ואל יורה תוך ג' פרסאות מרבו יש נקיטת הרשות לפלגא (יורה/ידין/להתיר בכורות), על תנאי (לזמן מסויים)
- קיבלו עליהו א' (רש"י - אינו מומחה) ואמרו לדון דין תורה - וטעה בשיקול הדעת (דלא כסוגיין שאליבא דחד מ"ד) דינו דין וישלם מביתו, ובטעה בדבר משנה אין דינו דין
- פשרה ("ביצוע") - ר"מ - בג' [היקש לדין [רש"י - משפט וצדקה]], חכמים - בא' [לא מקשינן] - רשב"ג וצריך ב' לעדות
- רב אשי - פשרה א"צ קנין, להל' צריך קנין
- נגמר הדין (לרש"י - שאמרו חייב/זכאי) אסור לבצוע
- קודם שנגמר - ת"ק - רשות לבצוע, ולר"ש בן מנסיא דוקא עד שתשמע הדין וידעת להיכן הדין נוטה
- ר' יהושע ב"ק - מצוה לפתוח אם רציתם פשרה [אמת ומשפט שלום - משפט שיש בו שלום/צדקה]
- ר"א בריה"ג - אסור לבצוע (רש"י - משבאו לדין) [בוצע כרך נאץ ה']

{ אהרן אוהב ורודף ומשים שלום; גזלן אינו מברך אלא מנאץ, המברך יהודה מנאץ;
ביצוע - משפט שיש בו שלום/צדקה; משפט וצדקה }

לא תגורו מפני איש - מזמן שידוע לדיין להיכן הדין נוטה

{ אהרן - מוטב שיעבדו עגל ויהא תקנה בתשובה; תחילת דינו על דב"ת; ההוא דהוה קאמר... - קרא
כתיב; דיין שדן לאמיתו משרה שכינה; יראה דיין כחרב מונחת וגיהנם תחתיו; אם לא ברור אל
תאמרהו; י' שיושבין בדין קולר בצואר כולן; רב - לואי שתהא ביאה כיציאה }

דיין לא יפסיע בין היושבין

לא תשמעו דברי בע"ד זה שלא בפני זה

לא יקדים דין של מאה לדין של פרוטה שהקדים

{ רשעים מטריחין הקב"ה להחזיר ממון; מגלגלין זכות/חובה ע"י זכאי/חייב;
אימת דיין אציבור, דיין יסבול הציבור }

הזמנה לדין צריך בשם ג' דיינים חוץ מיומא דדינא (ב' וה')

רש"י ב. - ו.

לוה ולא שילם לא מיקרי גזלן דמלוה

כופר הכל בפקדון חייב שבועה דמעיו פניו דליכא גמילת חסדים

גדי בחלב אמו אינו "חלב" דדרך בישול אסרה תורה - לרש"י - ובחלב הוי טיגון

לא קבלו עליהם - לרש"י - דא"ל דיינת לן דין תורה

יורה = להורות איסור והיתר בלשון פתוח שלא יטעו, ידין = ליפטר מלשלם

לרש"י מח' שמואל ור' אבהו אם יש עירוב פרשיות

גמ' ח: - י.

מודו חכמים דר"מ דדינן מוש"ר בג' כשהוזמו עידי הבעל, דלא חיישינן שיבואו עוד עדים

אביי וכו' - מודה ר"מ לחכמים דבעי כ"ג במוצש"ר כשיש חשש לעז, כבודן של ראשונים
והמח' אם כבר לא שייך מיתה באתרו בה סתם (לא הזכירו סקילה), באשת חבר שלא הותרו, באתרו
למלקות ולא למיתה, כשא' מהעדים פסול והוא לא התרו דלר' יוסי בטלה כולה ולרבי לא,
בהתרו אחרים שלא העידו, בהוכחשו עדים בבדיקות ולא בחקירות

עדים זוממין נהרגין ומשלמין כשבאו לחייב ממון לזה ונפשות לזה

"פלוני רבעני לרצוני" - רב יוסף - אין מצטרף לעדות [אל תשת רשע עד]

רבא - מצטרף [אין משים עצמו רשע ופלגין דיבורא]

אדם קרוב אצל אשתו ולא אצל ממנו (רש"י - לענין פלגין דיבורא לעומת מיגו דמהימן אחברי' אף אדידי')

רש"י ח. - י.

אין הבעל חייב ק' סלע אא"כ הביא הבעל בתחלה עדים [ואם אמת - וסקלו] והוזמו

לרש"י - כשהביא בעל עדים שזינתה, והאב עידי הזמה, כשתובע ק' סלע אין חשש כבודן של ראשונים
דמעיקרא בעל תבע

לרש"י - לר"ע עדים זוממין אינם נהרגין עד שיוזמו כולן

עידי ביאת נערה המאורסה הו"ל ממון לאב (שבח נעורים) ונפשות משום בועל ונערה

גמ' יא. - טו.

עיבור השנה - במזמנין ע"י הנשיא, רק אם ירצה הנשיא, כ"ט או ל' יום, ביהודה (לחנניה איש אונו
לעיכובא [לשכנו תדרשו, גמ' ברכות - כי מציון]), ביום, מיד אחר ר"ה בשעת הדחק (וחישוב
מותר לפני)

{ ר' חייא למד שלא להלבין פנים מר"מ שלמד משמואל הקטן שלמד משכניה שלמד ממעשה דיהושע/ממשה; בת קול שראוי הלל/שמואל הקטן להשראת השכינה }

מעברין מפני דרכים, יבוש תנורי פסחים, בני גלות שנעקרו ולא יגיעו עד הפסח לר"ש - מפני ציבור בטומאה [דחוייה], ת"ק - אסור לכתחלה, ר"י - אינה מעוברת על ב' מאלו: בישול אביב, פירות בב' מג' ארצות, תקופה שלא יהא אחרי החג או ט"ז ניסן (צד א' בגמ' דלרשב"ג על התקופה לחודה [לרש"י - מדאור])

ויכול לצרף לסעד א' מאלו: שיגדלו גדיים, טלאים, גוזלות לקרבנות

אין מעברין: שנת רעבון, שביעית, מוצאי שביעית [אין מביאין מחו"ל דחוששין לגושיהן (לרש"י - טומאת אהל)] [ובית ר"ג חולק], לרש"י - לצורך תיקון שנה הבא, ג' שנים רצופות (ולל"ק דרש"י ר"ש חולק), ביום ל' אדר [ראוי לקובעו ניסן [החודש הזה]]

אין עושין חישוב משנה לשנה הבאה אא"כ עושין חשבון חדש, ל"ב דרש"י - לת"ק אסור לעיין בג' שנים בשיבה א' ולר"ש מותר

בדיעבד אם עבריה בל' אדר - אין מקדשין החדש לשם אדר שני (רש"י - אלא שתקי ור"ח הבא מקדשי לניסן), ואם קדשו - רבא - בטל העיבור, ר"נ - מעובר

מעברין כשתקופת תשרי תיפול: ר"י לשמואל - ב"ז [חג האסיף (לאסוף דבר האבד) תקופת השנה - כל חוה"מ בתקופה חדשה]

ר' יוסי - בכ"ב [רק מקצת חוה"מ בעינן]

ר"י בברייתא - בכ"א [יום התקופה גומר תקופה שעברה]

מח' ת"ק בברייתא ור"ש - אי ט"ז או י"ז [מח' אם יום התקופה גומר או מתחיל]

אחרים לרבינא - ט"ו [חג האסיף (בזמן אסיפה) - כל היו"ט בתקופה ותקופה גומר]

אחרים (רש"י להל') לרב שמואל בר יצחק - כשתקופת ניסן תפול בט"ו אפי' אחר שנעבר אדר [שמור אביב של תקופה שיהא בחדש ניסן (ניסן של חמה שיהא בחידושה של לבנה (לרש"י = י"ד ויום תקופה מתחיל))]

סמיכה להקרא רבי ולדון קנסות בג'

אין סומכין בחו"ל אפי' לא' בא"י, ולא בא"י לא' בחו"ל

אין (רש"י - זוכין להיות) נסמכין לבית עלי

{ ר"י בן בבא מסר נפשו לסמוך ר"מ ור"י ור"ש ור' יוסי ור' אלעזר בן שמוע (ור' נחמיה); שבח דר' זירא, ר' אמי ור' אסי, ר' אבהו }

מדידת עגלה ערופה אפי' בעליל שקרוב לעיר

סנהדרין גדולה אסורין לצאת מלשכת הגזית (אא"כ ישאר כ"ג) [אל יחסר המזג] אלא לדבר מצוה (הוספה על העיר, עגלה ערופה לראב"י)

שומת מע"ש שאין דמיו ידועים ע"י ג' לקוחות (לרש"י - סוחרים בקיאים) ואפי' קרובים, א' מהם נכרי, בעלים

הקדיש שער העומד ליגזז לת"ק כמחובר ושומא ב', לרשב"ג כגוזז ושומא בג' ומועלין

רש"י י: - יג:

לרש"י - בל' אדר קובעים ומקדשים לשם אדר שני

לרש"י - אין מעברין חודש אלול לצורך התקופה דלא אד"ו ראש, ומעברין אדר דאפשר לחסר חודש נוסף בקיץ

בקנסות לא עבדינן שליחותיהו דלא שכיח ואין חסרון כיס, דיני ממונות משום נעילת דלת א"צ סמוכין (בכ"מ)

ד' שומרין וגזילות דשכיחי דיינינן בבבל בלי סמיכה דעבדינן שליחותיהו

גמ' טו: - יח.

ב"ד של כ"ג: 1) לדיני נפשות [ושפטו העדה והצילו העדה = 20 ועוד 2 לחובה] [לא תהיה אחרי רבים לרעות] ואין ב"ד שקול [רש"י - שיהא הטייתך לטובה ע"פ אחד]

(2) לחכמים דר"מ מוציא שם רע [יש נפשות - ח. - חוששין ללעז (לרש"י - כשתובע הבעל כתובתה שמא ישמעו ויבואו עדים שזינתה תחתיו), בכ"ג שאיבדור ואמר (לרש"י - הבעל) דיינו לי ממנו חיישין לכבוד הראשונים]

(3) לר' ישמעאל מלקות מ' [רשע רשע ממיתות, במקום מיתה]

(4) רובע ונרבע [איתקוש לאדם רובע]

(5) שור הנסקל [וגם בעליו יומת - כמיתת בעלים] ושור שעלה על ה"ס [אם בהמה אם איש]

(6) הזאב והארי וכו' (רש"י - שהמיתו), לר"א - הקודם להרגן זכה (לר"ע רק בנחש) (לר' יוחנן אפי' לא המיתו [אין תרבות - אין בעלים], לר"ל וברייתא דוקא המיתו [יש תרבות] ואסורים בהנאה)

ב"ד של ע"א [ע' איש מזקני ישראל ומשה על גביהן] [ינשאו אתך במשא העם] (לר"י ע') :

(1) לרבינא - שבט (רש"י - רובו) שעבד ע"ז (ודינן בסקילה) [והוצאת את האיש לשעריך ולא שבט], לרב מתנה - בנשיא שבט בא' ממיתות ב"ד [כל הדבר הגדול], לר' אלעזר - במחלוקת נחלה בשבט [כתחילת א"י]

(2) נביא שקר [דבר דבר מהוראת זקן ממרא]

(3) כה"ג למיתא [כל הדבר הגדול - דבריו של גדול]

(4) השקאת סוטה, (5) זקן ממרא, (6) מלחמת רשות [בניהו בן יהוידע]

(7) הוספה על עיר ועזרה [תבנית המשכן וכן תעשה לדורות - משה במקום ע"א]

(8) מינוי סנהדרין קטנה [כמשה]

(9) עיר הנדחת [והוצאת את האיש וכו' אל שעריך - ולא כל העיר]

{ קימת דוד בחצות, לכו פשטו ידיכם בגדוד }

עיר הנדחת - ר' יאשי' - מ' עד ק', ר' יונתן - מ' עד רובו של שבט (רש"י - ויתר מכאן כ"א נידון בפנ"ע בסקילה)

זקן ממרא - ההוראה דוקא בע"א, אבל נידון למיתה בכ"ג

ממונו דכה"ג (רש"י - ונשיא) נידון בג', שורו ספק אי בכ"ג או בע"א

קידוש כלי שרת לדורות ע"י עבודתן מחנכתן [אשר ישרתו בהם], ולא ע"י משיחה [וימשחם ויקדש אותם]

שופטים ושוטרים לכל שבט ועיר [שופטים ושוטרים - לשבטיך, לשעריך]

רשב"ג - ושבט ידון שבט [לשבטיך ושפטן]

אין עושין עיר הנדחת בספר (כרך בגבול בין ישראל לעכו"ם) [מקרבך (שלו יבואו גוים להחריב א"י)]

אין עושין ג' [באחת עריך - א' או ב']

(ללשון א' דרב בב"ד א' (עד שמתו) אסור, לר"ל דוקא במקום א' (רש"י - יהודה, גליל) אסור, לר' יוחנן בכל א"י [קרח] ובמקום א' אפי' ב' אסור)

{ קלפי לבחירת ע' זקנים ופדיון בכורים ; אלדד ומידד }

א' אומר איני יודע מוסיפין שנים, והאי דקאמר איני יודע כמאן דליתי'

כולן מחייבין - פוטרין אותו [לא חזו לי' זכות בהלנת דינו]

{ הראויין לסנהדרין }

סנהדרין בעו בעלי כשפים, יודעים בע' לשון [שלא יהא עד (מתורגמן) מפי עד]

אין מושיבין סנהדרין בעיר אא"כ יש ב' מדברים (רש"י - בע' לשון) ואחד נוסף שמבין ע' לשון, וי"א ג' מדברים

צריך בעיר לת"ק - 120 אנשים (23, וג' שורות של 23 להוסיף מהן, ובטלנים וכו')

לר' נחמ' - 230 (23 שרי עשרות (רש"י = שורה))

לרבי - 278 (230 ועוד 48 שמוסיפין עד ע"א) ולר"י 277

{ ת"ח ידור בעיר שיש י' דברים }

רש"י טו: - יז:

לר"ל לר"א נחש יש לו תרבות וכשהמית סופן מוכיח על תחלתן שאינן בני תרבות

כרתי ופלתי - לרש"י - אורים ותומים

ר"י - אחד ממונה על כל השופטים - רש"י - ב"ד הגדול שבירושלים

לרש"י - אמרי בי רב = רב המנונא

פ"ב כהן גדול

גמ' יח. - יט.

דנין כה"ג למלקות בג' [כל הדבר הגדול - דוקא במיתת ב"ד]

כה"ג מעיד רק בפני מלך דאתא וייתיב משום כבודו לקבלת עדות (רש"י - במעיד על בן מלך (או אמלך מבית דוד)) ואח"כ אזיל דאין מושיבין מלך בסנהדרין [לא תענה על רב]

אין מושיבין בעיבור שנה מלך [משום הוצאות החיילות] וכה"ג [משום צינה דיו"כ]

כה"ג אינו מיבם אלמנה מן הנישואין [אין עשה דוחה ל"ת ועשה] או מן האירוסין [אטו ביאה שנייה] אלא חולץ [יבמות כ. - יבמות]

כה"ג אונן - ר"מ - אינו יוצא אחר המטה אלא במבוי שכבר יצא ממנו עד פתח העיר [מן המקדש לא יצא - מקדושתו - שלא יגרום טומאה]
ר"י - אינו יוצא מן המקדש [דלמא יגע אגב מרירות]

כה"ג שמנחם - סגן משוח שעבר לימינו, כה"ג באמצע, ראש בת אב ועם משמאלו ואבלים משמאל המנחמין

שמתנחם - כה"ג באמצע ואין משוח שעבר [שלא יחלוש דעתו דשמח]
בהבראה - יושב אספסל והעם על הארץ

שורה (י' אנשים) אבלים בעמידה והעם עוברין, והתקינו עם עומדין ואבלים עוברין, רש"י - להל' או או תקנת ר' יוסי שלא תלך בן אחרי אמו בשוק, שיהיו נשים מספרות בבית הכסא (רש"י - שבשדות) [משום ייחוד]

גמ' יט. - כב:

מלך: אין דנין מלכי ישראל [מעשה שיראו מִיָּנְאִי] ואינו דן [קשוט עצמך] ואינו מעיד
אינו מייבם או חולץ [רש"י - גנאי], ר"י - יכול אם רוצה [כבודו מחול במצוה]
אין מייבמים או חולצין אשתו [אסורה]
לר"י מלך נושא אלמנת מלך [דוד נשא נשי שאול]

מקדש במלוה ופרוטה - לשאול דעתו אמלוה ולדוד אפרוטה, לכו"ע אפרוטה ומח' אי ק' ערלות פלשתים שוה כסף

{ דוד נשא מירב ומיכל; המגדל והמלמד כאילו ילדו; יעקב פדה אברהם מצער גידול בנים (לרש"י - גידול י"ב שבטים); פלטי בן ליש נעץ חרב ביניהם; שקר החן וכו'; נענש אבנר }

מלך לא יוצא ללויה, לר"י יכול אם רוצה [כדוד]

ר"י - נשים לפני המטה, ת"ק - כפי המנהג

הבראה למלך - עם על התרץ ומלך על דרגש

מלך פורץ גדרות לעשות לו דרך (רש"י - לשדהו); דרך המלך אין לו שיעור

ר' יוסי, שמואל - האמור בפ' המלך (רש"י - בניכם ובנותיכם יקח וכו') מותר לו, ר"י, רב - פ' זו רק לאיים

ר' יוסי - ג' מצות בכניסתן לארץ (1 מלך 2) עמלך 3) ביהמ"ק, ר' נהוראי - פ' מלך לא למצוה אלא כנגד תורעמתן

{ בתחלה מלך שלמה על העליונים ובסוף על מקלו/גונדו; מח' רב ושמואל אם חזר למלכותו }
 ביזה - אוצרות מלכים למלך [אורחא], שאר - מלך נוטל מחצה [לנגיד ולצדיק - ככה"ג בלחם הפנים
 [לאהרן ולבניו]] ובורר ראשון
 לא ירבה נשים - ת"ק - 18 [שש נשים, כהנה וכהנה],
 ברייתות - 24 [כהנה = 12, וכהנה = 24], 48 [וכהנה]
 ר"י - מרבה ובלבד שלא יהו מסירות לבו [לא יסור לבבו]
 ר"ש - אפי' א' שמסירה אסור
 ר"ש דריש טעמא דקרא ולא ר"י
 פלגש - בלי כתובה ובלי קידושין
 { 400 בני יפת תואר לדוד; אמנון ותמר }
 יחוד עם אשת איש דאו' [יסיתך אחיך בן אמך - רק בן מתיחד עם אמו],
 עם פנויה דרבנן [אמנון ותמר]
 לא ירבה סוסים - רק בטלנין אפי' א' [למען הרבות סוס] ועובר בל"ת על כל סוס [סוסים]
 ריבוי סוסים מותר כדי רכבו ופרשיו אפי' בהרווחה,
 ריבוי כסף מותר כדי ליתן לאספניא (חיילותיו) אפי' להרווחה
 { כשנשא בת פרעה נעץ גבריא' קנה בים; לא נתגלו טעמי תורה דשלמה נכשל בלא ירבה לו
 נשים/סוסים }
 כותבי לו ב' ס"ת לשמו - ולא משל אבותיו [וכתב לו], א' לבית גנזיו וא' על זרועו, ואינו נכנס עמו לבית
 הכסא [יקרא בו]
 רבא - מצוה להדיוט לכתוב ס"ת משלו [כתבו לכם]
 { ביררו כתב אשורית ולשה"ק; ראוי שתינתן תורה ע"י עזרא, נשתנה על ידו הכתב }
 אימתו עליך - אסורין בסוסו, כסאו, שרביטו, חוץ ממלך אחר
 אין רואין כשמסתפר, ערום, במרחץ
 { אבישג; כמה קשין גירושין; עונש מיתת אשתו ראשונה; כורתת ברית למי שעשאה כלי }
 מסתפר כל יום [מלך ביפיו תחזינה עיניך]
 כה"ג מסתפר כל ע"ש [חידוש משמרות], כהן הדיוט כל ל' יום [פרע (כנזיר) לא ישלחו]
 ובזה"ז א"צ [כשיבנה ביהמ"ק יסתפר, לא גזרו דלא מיחל עבודה]
 כהנים ששכחו משמרתם - רבנן - לעולם אסורים ביין [יבנה ביהמ"ק ועכשיו זמנו]
 רבי - מותרים [רש"י - לא חייש שיבנה פתאום]
 פרועי ראש במיתה [הללמ"ס, היקש לשתויי יין] אבל לא מחלי עבודה (לגי' רש"י כאן למסקנא מחלי עבודה)

רש"י כ. - כא:

לרש"י - מלכות נתבטלה ה' שנים בין שאול לאיש בושת, ½ שנה בין איש בושת לדוד
 לרש"י - מעכה (יפת תואר) ילדה לו לדוד תמר קודם שנתגיירה בלב שלם
 שלוחים למצרים לקנות סוסים עוברים בלא תוסיפו לראותם עוד
 כתב עברית = כתב ליבונאה - לרש"י - אותיות גדולות

פ"ג זה בורר

גמ' כג. - כד :

דיני ממונות - זה וזה בורר דיין א' והדיינים בוררין שלישי, לר"מ בעינן אף דעת בעלי דינים
אין כופין לזה לדון בעירו בפני ערכאות שבסוריא (אינן בקיאים), ר"פ - כשרוצה ב"ד אחר הסמוך לזה
לר"מ יכול לפסול דיין של ערכאות שבסוריא (ולרבנן לא) ולא מומחין
לר"מ יכול לפסול עדות של זה - לר"ל לחזור מקבלת עד א' כבי תרי,
ר' אלעזר - בבא הוא ואחר לפסול כל משפחתו [איהו ממילא קפסל],
ר' יוחנן - לפסול א' מב' כיתי עדים שאמר הבע"ד להביא רב דימי - דאינו נוגע בעדותו - ל"ק
דרש"י - כמ"ד צריך בע"ד לברר דבריו - ולהביא השנייה, ל"ב - א"צ לברר דבריו - להביא אף הראשונה כשרים,
רבין - כשפסל אף הדיינים ונמצא אמת [מיגון] [וכן להיפך] [וב' לשונות ברש"י אם נאמנים לפסול
הראשונים כשנמצא השנייה פסולים]
ורבנן חולקין

{ ר"ל כעוקר הרים ור"מ הרי הרים וטוחנן ; ת"ח בא"י מנעימין ונוחין זל"ז בהלכה משא"כ בבבל ;
חנופה וגסות רוח בבבל ; בבל כלולה במקרא משנה ותלמוד ; במחשכים הושיבני - תלמוד
בבלי }

"נאמן עלי (רש"י - להיות דיין)" קרוב (ר' דימי - א' מג'), ג' רועי בקר, השבע לי בחיי ראשך (רש"י - ולא
שבועה חמורה) - ר"מ - יכול לחזור, חכמים ולהל' - אינו יכול לחזור
שמואל - מח' ב"מחול" (התובע), אבל ב"אתן" (הנתבע) לכו"ע חוזר
ר' יוחנן - מח' באתן, רבא ולהל' - מח' באתן אבל במחול לכו"ע אינו חוזר
ר"ל - מח' לפני גמר דין אבל לאחר לכו"ע אינו חוזר
ר' יוחנן ורבא ולהל' - מח' לאחר אבל לפני לכו"ע חזר (שמואל - אא"כ קנו מידו (רש"י - מתחלה
שלא יחזור))

גמ' כד. - כז :

פסולין לדון ולהעיד (תוס' - דרבנן) [רש"י - מעין גזלין - אל תשת רשע עד - וכ"ש דיין] :
(1) משחק בקוביא [רמי ב"ח - אסמכתא לא קניא (רש"י - כעין גזילה בידו), רב ששת - כר"י (להל') אין
אומנות אחרת - שאין עסוקין ביישובו של עולם] [רש"י - אינן בקיאים בדיני מ"מ ואינן יראי חטא]
(2) מלוה ולוה בריבית
(3) מפרחי יונים (איזה תקדם, מביא יונים מאחרים - גזל מפני דרכי שלום)
(4) סוחרי שביעית, (5) גזול מציאת חש"ו, (6) חמסן, (7) רועה
(8) מגדל בהמה דקה בא"י (רבא)
(9) גבאי המס ומוכסין (רב יהודה - דוקא בדחזו דשקלי יתירתא)
(10) ר"נ - אוכלי דבר אחר (רש"י - מקבל צדקה מגוי) בפרהסיא בדאפשר בצינעא
(11) רב ששת - חשוד על עריות, ור"נ מכשיר (לרש"י - בבא אערוה - אינו חמס) אבל לא להתיר אשה
ריב"ל - אימתי ובד"א של ר"י לפרש, ר' יוחנן - בד"א לחלוק, רמי ב"ח - אפי' אימתי לחלוק
לר"ט דברייתא ולרמי ב"ח - ת"ק דר"י דמשנתנו - אפי' יש להן אומנות אחרת פסולין [רש"י - לאו בידו
הוי אסמכתא]

תקנת החשוד אטריפות רק כשילך למקום שאין מכירין ויחזיר אבידה/ויפסיד טריפה משלו בדבר חשוב
משחק בקוביא - שבירתן ולא עושה אפי' בחנם (י"ג לנכרים)
מלוה בריבית - קריעת שטר ולא אוזיף אפי' לנכרי
סוחרי שביעית - יבדלו ונותן הרווחים במתנה לעניים

כהני חשידי אשביעית (רש"י - להשהותו אחר ביעור - דמורו היתרא דקדשים הותרו להם)

{ קשר רשעים אינו מן המנין ; שבנא מרד בחזקיה וביקש להשלים עם סנחריב ; כי השתות יהרסון ; תורה
נקראת תושיה ; מחשבה (דאגת מזונות) מועלת אפילו לדב"ת (לשכח) אא"כ עסוקין לשמה }

הנפסלין מדרבנן לעדות רק אחרי שהכריזו בב"ד פסולין - ומח' אם סתם רועה בעי הכרזה

אריס שגונב דבר מועט שנגמרה מלאכתו כשר לעדות [רש"י - מורי היתר]

קוברים ביו"ט כשרים [סברי "מצוה" - והשמתא ל"כפרה"]

עד זומם - אביי ולהל' - נפסל למפרע משעה שהעיד, רבא - משהוזם ולהבא [אין לך אלא משעת חידושו (רש"י - חי' שהראשונים נפסלים), משום פסידא דלקוחות דלפני הזמה (אפי' אין חידוש - העידו תרי בחד, דפסלינהו בגזלנותא)]

מומר לנבילות להכעיס -

אביי ולהל' - פסול [רשע - כר"מ דהחשוד לקל הוחשד לחמור (רע לבריות)]
רבא - כשר [דוקא רשע דחמס - הו"א כר' יוסי (דהוזם בממונות כשר לנפשות), אינו חשוד אף לרע לבריות]

תוס' כד: - כז.

אסמכתא לרב ששת - לרש"י - סומך דסבור דבידו לעשות

לרש"י - שכיר מותר לעבוד בקרקע של נכרי בשביעית

מותר למכור שביעית - לרש"י - ע"מ לאכול היא ודמיה לפני שביעית

מומר לנבילות לתיאבון לכו"ע פסול - חמס - לרש"י - משום ממון דשכיח בזול

רוצח בזה"ז לכהויהו לעיניו - 1) ינקרו, 2) יתנו ממונו ליורשין, 3) שמתא

גמ' כז: - כט.

קרובים: ראשון בראשון (אח - אחות), שני בראשון (דוד), שני בשני (בן דוד) [לא יומתו אבות (אחים) על (בעדות) בנים ובנים לא יומתו על אבות], ובעל באשתו [אשת דודו = "דודתך היא"]
חורגו ואשתו פסול - אבל בנו וחתנו יעיד

לר' יוסי (להל') חתן גיסו (בעל אחות אשתו) יעיד, ור"י ומשנתנו חולקין

משנה ראשונה - רק הראוי ליורשו פסולים (רש"י - אחי אמו כשר לו, אבל הוא פסול לאחי אמו)

שלישי בראשון - למשנתנו יעיד, רב (רש"י להל') כר' אלעזר - פסול
שלישי בשני - לר' אלעזר פסול, לרב (רש"י להל') יעיד

מח' בב"ב אי לאבי אבא נחשב שלישי או שני

אחי האח stepbrother - לר' ירמ' פסול, לרב חסדא כשר, מחותן - רב חסדא - כשר

ארוסה - לרבה בב"ב כשר לחוב לה [לאו שארו], לרבינא פסול [איקרובי דעתא]

קרוב ונתרחק כשר, ר"י - אם יש בנים פסול (מח' להל')

שושבינו (רב - כל ז', רבא - יום החופה), לא דיבר ג' ימים מאיבה - לר"י פסול [לא אויב לו - מקרבא/מרחקא דעתי], לרבנן כשר לעדות ופסול לדיינות

ר' יוסי בר"י - שונאים אין יושבין בדין כאחד

רש"י כח:

לרש"י - בן גיס מאשה אחרת כשר אפי' לר"י ומשנתנו (ויש חולקים - רק לר' יוסי)

גמ' כט. - ל.

בדיקת עדים - מאיימים שהשוכרים עדים מזלזלים בו, בודקים הגדול לבד, השני, נותנים ונותנין, מכניסין בעלי דינים והגדול שבדיינין אומר ההכרעה

דיין שאמר איני יודע (אפי' מהמיעוט) יוסיפו הדיינין [רש"י - כמי שלא ישב בדין]

עדות על הודאה רק באמר "אתם עדי" (אפי' מלוה - ולוה שותק) דטוען משטה אני כך (גמ' ב"ב - חוץ משכיב מרע - דאינו משטה), לרבא - אפי' "להד"מ" [לא הוחזק כפרן דלא זכר מילי דכחי] (ואביי חולק)

לא טענינן ל' משטה אני בך, טענינן זכות לדיני נפשות, לא טענינן למסית [לא תחמול ולא תכסה עליו, ה' לא טען לנחש]

{ כל המוסיף גורע }

אדם עשוי לומר שלוח שלא להשביע את עצמו, ר' חייא - ואת בניו (ור' ישמעאל בר' יוסי חולק)
כותבין הודאה (רש"י - כמלוה בשטר): בפני שנים וקנו מידו [רש"י - סתם קנין לכתובה עומד],
בפני ג' ולא קנו לרב, ולא לרב אסי - לרב אדא ב"א אלא כשהוא כנפינהו, לרבא - ואמר הוה עלי
דייני, למב"ר אשי - וקבעו מקום ומזמני ל' [רש"י - נעשית כמלוה בשטר שגלוי לכל]
בקרקע בפני ב' בלי קנין (מח') להל' כותבין, ומח' במטלטלין בעינייהו [אי נחשב מחוסר גוביינא]
חסרון בלשון השטר - חזקה דב"ד כותבין כדת כר"ל, אבל בחתימת שנים חוששין לב"ד טועין אא"כ
יש הכרח דהיה ג'

ע"א על הודאה בממון שהטמין בשדה בחייו - נאמן [בידו ליטלן]

גמ' ל. - לא:

כתיבת פסק דין ע"י רוב - ר' יוחנן - "זכאי" [לא תלך רכיל],
ר"ל - פלוני מזכה ופלוני מחייב [מחזי כשיקרא],
ר' אלעזר - מדבריהם נזדכה פלוני [כשניהם]
דין ע"י רוב וטעו - הרוב משלמים חלקם, ובע"ד מפסיד חלק המיעוט [טוען דהו"ל לציית לי, והרוב
טוענים דבלעדו לא סליק דינא]

צירוף עדים: ת"ק - ראייה ביחד [מעידים על דברים שונים, והוא "עד" - כחד],
ור' יהושע ב"ק חולק [והוא עד או ראה או ידע - מ"מ]
לתני רב אידי ב"א (מח') מודה ת"ק לריב"ק בעדות בכור (לרש"י - כ"א ע"א על מום מאליו),
קרקע (רש"י - ב' הודאות) (ויודעים דעדותם על דבר א'), חזקה (רש"י - ע"א על ג' שנים שונים),
סימני גדלות (כ"א על ב' שערות אחרות)
מח' אי הל' כריב"ק אף במטלטלין (רש"י - כ"א על הלואת מנה אחרת)
לת"ק הגדה ביחד [כ"א ע"א לשבועה, היקש לראייה], ור' נתן חולק [לא מקיש]
מפקינן לבעלי דין בשעת משא ומתן

עדות המוכחשת בבדיקות: רב יהודה - כשרה בדיני ממונות
(רבא - אבל לא ב"מנה שחור - לבן" (רש"י - עיקר גוף העדות), ונהרדעי חולקין)
לדיני נפשות - לרב יהודה פסולה, לרב חסדא כשרה
ר"ש ב"א - ע"א 100 וע"א 200 - לב"ש פסול, לב"ה בכלל מאתים מנה,
ובב' כיחי עדים לכו"ע כשר
"הבא כל ראיותך עד ל' יום" - לרשב"ג (להל') - יכול לסתור הדין אפי' מצא אח"כ
"הבא עדים, ראייה" "אין לי" - לרשב"ג יכול להביא אח"כ (אא"כ ידע בהן קודם), וחכמים (להל')
חולקים [רש"י - חיישינן לזיוף ולשכירת עדים]
ומודים חכמים - ר"נ - בינוקא דלא ידע במילי דאבוה, בבאו עדים ממדה", בשטרות אביו מופקד
ביד אחר

לרבה ב"ר הונא בשם ר' יוחנן הל' כרשב"ג אף בערב וצידן, ורבב"ח חולק
ב' לשונות בר"נ אם שליש נאמן על שט"ח שבידו דפרוע [אי בעיא שורפו] (וכן הל')
או לא [איתחזק בב"ד (לרש"י - הנפק)]
ר' יוחנן - כ"א יכול לכפות ללכת למקום הוועד,
ר' אלעזר ורב ספרא - כופין לדון בעירו [יוציא מנה על מנה?] (ויכולין לשאול בכתב ויכול לבקש
שיכתבו מאיזה טעם דנתוני), רב אשי - חוץ ממלוה שיכול לכוף לבית הוועד [עבד לזה]
חליצה כופה לעיר של יבם [זקני עירו]

פ"ד אחד דיני ממונות

גמ' לב. - לו:

עמנו הייתם ביום שכתוב בשטר, כשר [ממונות א"צ דרישה וחקירה - ושמא איחרוהו וכתבוהו (לרש"י - כתבוהו בזמן הכתוב במקום המזמין ולא במקום הלואה)]

ר' חנינא, משנתנו - מדאו' דיני ממונות בדרישה וחקירה [משפט אחד יהיה לכם] ומדרבנן א"צ [שלא תנעול דלת]

רבא - דיני קנסות צריך, והלואות א"צ

ר"פ - רמאי צריך, אין חשש רמאי א"צ

קדימה לעבור בדרך צר לטעונה, לרחוקה, בשוין עושין פשרה ומעלין שכר לשני

דיני נפשות:

- (1) פותחין לזכות (רבה) - "יש לך עדים להכחישן?", רב כהנא - "מדבריתם (עדים) נראה זכאי", אביי ורבא - "אי לא הרגת לא תירא", רב אשי - "מי שיודע ילמד זכות"
 - (2) מטין בתר רוב לחובה על פי שנים [לא תהיה אחרי רבות לרעות]
 - (3) אין מחזירין (סותרין) הדין לחובה [צדיק אל תהרג] (וחייבי גלויות ומלקיות [ג"ש]) חוץ מטעות שהצדוקין מודין (מפורש), ממסית - דמחזירין רק לחובה [לא תחמול ולא תכסה עליו, כי הרג תהרגנו]
 - (4) אין התלמידים הנמצאים מלמדין חובה [ועד אחד לא יענה בנפש לזכות] והעדים לרבנן דר' יוסי בר"א אפי' לא לזכות [כנוגע (רש"י - שלא יזמן)]
 - (5) המלמד זכות אינו יכול לחזור בשעת מו"מ וללמד חובה [רש"י - סברא דבעינן והצילו]
 - (6) גומרין ביום דוקא [והוקע אותם לה' נגד השמש]
 - (7) לחובה מלינין הדין ליום שלאחריו [צדק ילין בה, אשרי חמוץ] - לכן אין דנין בע"ש - דא"א להורגו בשבת [לא תבערו אש בכל מושבותיכם (= ב"ד)] ולא לגמור הדין ביום א' [ליבא דאינשין אינשין]
 - (8) מתחילין מן הצד (ולא מן הגדול) [רש"י - שמא יחייבנו הגדול ולא ירצו לחלוק משום לא תענה על רב, ויחגור גם דוד חרבו (אחרונה)]
 - (9) רק מיוסחים דנין [ומום אין בכך - ונשאו אתך - בדומין לך]
 - (10) זקן, אין לו בנים, לר"י אכזרי - פסולים לדון (אלא במסית)
- מחזירין דין של ממונות - רב יוסף לגי' הר"ף - באינו מומחה, וגי' שלנו חולק [רש"י - א"ל בע"ד דילמא טעמא קמא עיקר], מומחה - ר"נ - בשיש גדול הימנו, רב ששת - בטעה
- ר' יוסי בר"ח - תלמיד שזיכה ומת מצטרף, ר' יוחנן - ב' שאמרו טעם א' מב' מקראות - מונין רק א' [אחת דבר אלקים (רש"י - וא' מהם טעה)]
- דיני ממונות - תחלת דין ביום [ביום הנחילון] וגמר דין בלילה [ושפטו את העם בכל עת], לר"מ ביום [היקש - כל ריב וכל נגע]
- ר' יוחנן התיר דיין סומא בא' מעיניו (דלא כר"מ דהקיש)
- צוואת מת = דין פסוק [לחקת משפט] כשיש שם ג' ויכולין מיד לעשות דין (לתת לכ"א כפי דבריו) אבל לא כשיש ב', ולא בלילה [ביום הנחילון]
- לאביי אין רציחת ב"ד דוחה עבודת קרבן ציבור [ק"ו משבת - ומעם מזבחי לקרבן יחיד דאינה בשבת], ורבא חולק [מעם מזבחי - המיוחד לי (תמיד)]
- לדיני ממונות, נפשות, מכות, חודש, שנה - אב ובנו, רבו ותלמידו נחשבין כדין א', אא"כ א"צ לרב לסבריה (אלא לגמריה)
- אבל בדיני טומאה (רש"י - שהוראתן ביחיד) מונין להם שנים
- שור הנסקל כדיני ממונות [לא תטה משפט אבינוך] חוץ מדין כ"ג דיינים

רש"י לב. - לו:

ממונות א"צ מטין עפ"י שנים - לא תטה משפט אבינוך, אלא שור הנסקל וכ"ש שאר ממונות

יכולים לחזור תכ"ד אחר דרישה וחקירה
מומה לב"ד/לרבים פטור מלשלם דמזליה דגברא גרם לי' למיטעי
גר דן חבריו, אמו מישאל דן אפי' ישראל - לרש"י - לדי"נ אבל לממונות גר דן ישראל

גמ' לו: - לט:

סנהדרין (רש"י - אף של כ"ג) יושבים בחצי עיגול [רואין זא"ז - אגן הסהר]
ב' (ג' לר"י) סופרי דיינים כותבין
לפניהן ג' שורות של ת"ח (רש"י - של כ"ג - להטייה להוסיף עד ע"א) וכ"א מכיר מקומו (כפי סדר)
ע' - אסור לצאת (יד: לדבר הרשות) אא"כ נשאר כ"ג [אל יחסר המזג]
{ אפי' כסוגה בשושנים לא יפרצו פרצות; ר' זירא קירב בריונים }
מאיימין על עידי דיני נפשות
לר' אחא מאומד (circumstantial evidence) בדיני ממונות הוי עדות
ומשנתנו ור"ש בן שטח (בנפשות) חולקים [ע"פ שנים עדים]
{ דין ד' מיתות לא בטלו; קין; גלות מכפרת; שלתיאל (נחמיה); נכנס יין יצא סוד;
הקב"ה הקדים גלות צדקיהו, ב' שנים לונושנתם;
נברא אדם יחידי - עולם מלא, מפני שלום הבריות, כנגד המינים, גדולתו שהקב"ה טובע כ"א בחותמו
של אדה"ר ואינם דומים - בקול במראה ובדעת; אדם נברא בערב שבת; הוצבר עפרו מכל
העולם, י"ב שעות של יום שישי; חיה רעה שולטת באדם אם נדמה כבהמה; כתי מלאכי
השרת התנגדו לבריאת אדם; אדה"ר - מסוף העולם על סופו, בלשון ארמי ספר, הראהו דור
דור ודורשיו, מין היה, מושך בערלתו, כופר;
דע מה שתשיב לאפיקורוס גוי אבל ישראל פקר טפי; תשובות למינים; לר"מ 300 משלות שועלים;
ר' תנחום בביבר; שמש ניחא על כל העולם כ"ש שכינה; הקב"ה מייסר הגדולים; עיקר טבילה
באש; טוב ה' לקויו כשהוא עודד (מגין ושכר); הקב"ה אינו שש במפלת רשעים אבל אחרים
משיש; מיתת אחאב; עובדיה - גר אדומי; קצף על ישראל כשמישע מלך מואב הקריב בנו }

פ"ה היו בודקין

גמ' מ. - מב.

ז' חקירות [ודרשת, וחקרת, וכו'] - ג"ש היטב היטיב, אמת נכון - לר"ש לנשרפין, לברייתא - לאיזה
יובל - שבוע ביובל, שנה, חודש, כמה בחודש, יום, שעה, מקום
ר' יוסי - ג' - יום, שעה, מקום [אמש הרגו"ש כחית]
איני יודע בחקירות - עדות בטלה [א"א להזימן] (רש"י - דהזמה כ' בהו)
בבדיקות - דוקא הכחשה בטלה [נכון] - רב חסדא - אבל לא הכחשה בדבר צדדי,
ורייב"ז (ל: - ורב יהודה בדי"נ) חולק אא"כ נשאר ב' שיודעים (דלא כר"ע)
עד רובא דחודש טועה יום א' - שאינו יודע בעיבורו
ר"מ - אין הכחשה שעה א', לר"י ב' שעות (חוץ מה' לז', מלפני ובתוך נץ)
אחרי עדות - "אם לא קטלת לא תדחול" - תלמיד (או עצמו ולא עד) יכול ללמד זכות ומעלין אותו
(ואינו יורד כל היום - באין ממש בדבריו, לעולם ביש ממש)
בלא מצאו זכות - הלנת הדין - נו"נ זוגות, כל הלילה, ואם לא מצאו - עומדים למנין - "איני יודע"
כמאן דליתי, באין הכרעה לר' יוסי פוטרין ולמשנתו מוסיפים ב' עד ע"א, ואז דנין עד הטייה,
ואי לא - פוטרין והגדול אומר "נזדקן הדין"

התראה [וראה את ערותה - טעמו של דבר, וכי יזיד - עדיין, מקושש - עדיין, על דבר אשר ענה - אעסקי דיבור]

בקבלת התראה צריך להפקיר עצמו למיתה ("ע"מ כן") [ומת המת]

לר' יוסי בר"י דחבירה א"צ התראה, אינה נהרגת בזינתה [א"א להזימם דיאמרו "לאסור אבעלה באנו" אינו עדות]

קידוש לבנה - רב יהודה - עד ז', נהרדעי - עד ט"ז
כמקבל פני השכינה [החודש הזה - זה קלין] - מעומד
{מלחמתה של תורה למי שיש חבילות של משנה}

רש"י מ. - מא:

כמה בחודש, יום - יתכן שעדי הזמה נזכרים רק כשאומרים איזה יום
עדים זוממין א"צ התראה - כאשר זמם וזה חשב להורגו בלי התראה
א' מג' אינו יודע חקירות - לר"ע בטלה כולה - לרש"י - דבעי ראוי להזים כולם כר"ש

פ"ו נגמר הדין

גמ' מב: - מה:

בית הסקילה חוץ לב"ד ולעיר [הוצא את המקלל מחוץ למחנה (של משה) + ויוציאו אל מחוץ למחנה (ישראל), הוצא + מחוץ למחנה]

רחוק מב"ד [שלא יחזו ברוצחים, שיהא לו הצלה]

"אבן, אבנים" - מספיק א' אם מת, ואי לא מביאים אחרים

אבן הנסקל, סייף וכו' משל ציבור, יין עם קורט לבונה משל נשים יקרות או ציבור [תנו שכר], וספק בסודר להניף וסוס להצלה בלימוד זכות

תלמיד שזיכה ומת - נמנה מן המזכים

תלמיד שרוצה ללמד זכות ונאלם - ספק (רש"י - אי סותרין הדין ומביא דיינין אחרים)

מחזירו בלימד על עצמו זכות - ב"פ אפי' אין ממש בדבריו, אח"כ רק ביש ממש

מכריזין בהליכתו שכל שיודע ילמד זכות

אומרים לו התודה או לומר תהא מיתתי כפרה על כל עונותי (לר"י - "חוץ מעון זה" בעדים שקרים)

{ יין למרי נפש; זובח יצרו ומתודה; נמוכי רוח כהקריב כל הקרבנות ואין תפלתו נמאסת; עכן; אע"פ שחטא ישראל הוא; ועשיר יענה עזות - יהושע; עתה באתי, מיד וילך בעומקה של הלכה; גבריאלי - פיסקון, איטנמון, סיגרון; יקדים תפלה לצרה }

ר"י, ר' אלעזר בר"ש - ערבות על נסתרות משעברו ירדן [נקוד לנו ולבננו]
ר' נחמי' - רק על נגלות משעברו

הורגו (רש"י - ואין חושדים העדים) אפי' חזרו העדים ונתנו טעם לדבריהם [חוזר ומגיד]

נסקל ערום (ומכסים ערוה) [אותו] - לחכמים דר"י אשה בכסותה [אותו, ברור מיתה יפה - ובזיונה גרוע ממיתה מהרה]

בית הסקילה - ב' קומות + קומתו [מיתה יפה, ולא מינוול]

עד א' דוחה, ואם לא מת - עד השני מרים אבן עם חברי' והוא משליך על לבו [סקל יסלק או ירה יירה], ואם לא מת - ויד כל העם באחרונה

האבן נקבר עמו בתפיסתו (רש"י - בתוך ד"א)

שמואל - נקטעה יד העדים פטור [ויד העדים תהיה - ובעינן קרא כדכתיב (כת"ק דר"א ודר"ש, לגי' דנזיר - כר"א) דבהן מעכב], גידמין מעיקרא - יהרג [יד - שהיתה]

גמ' מה: - מט.

תלייה - ר"א - כל הנסקלין [והומת ותלית, כי קללת - ריבוי ומיעוט המרוחקין]
חכמים - רק מגדף ועע"ז [כלל ופרט המרוחקים לרבות ע"ז]
ר"א - אף אשה אלא פניה כלפי העץ, חכמים - לא אשה [וכי יהיה באיש]

אין דנין ב' ביום א' אא"כ מיתה א' ועבירה א'

ב"ד מלקין וסוקלין לעשות סייג לתורה כשהשעה צריכה לכך

עץ התלייה לת"ק נועצים [כי קבר (אף העץ) ואינו מחוסר קציצה],
לר' יוסי מוטה אכותל [כי קבר - ואינו מחוסר תלישה]

סמוך לשקיעה [רש"י - שיקברוהו מיד ולא ישכחו] ממיתין ותולין ומתירין מיד ואם לן עובר בלא תלין

{ קלני מראשי, מזרועי; לא תלין - משל לתאומים; רמז לקבורה מה"ת }

הלנת כל מת בל"ת [יקברנו] חוץ מלכבודו

ספק אי קבורה משום בזיון לקרוביו או כפרה (נ"מ אי לא רוצה)

הספידיא יקרא דשכבי (אם לא רוצה א"צ, כפינן יורשין לשלם)

בית הקברות לנהרגין ונחנקין וא' לנסקלין ונשרפין [אין קוברין רשע אצל צדיק [ויגע האיש בעצמות
אלישע ויחין], או רשע חמור אצל רשע קל וכאן הללמ"ס רק ב']

עד עיכול בשר ואז קוברין במקומן ואין אבילות [אביי - רשע, רב אשי - הואיל ואידחו (בשעת
סתירת גולל/קבר מכפרה) ידחו, רש"י - בזיון לכפרה] אלא אנינות [בלב]

הפריש קרבן והמיר, ונשתטה וחזר - הואיל ונדחה ידחה

רשע - אביי - מת, הרוגי ב"ד אין כפרה [יטמא בעמיו - בעושה מעשה עמיו], הרוגי מלכות יש כפרה
[שלא בדין]

רבא - הרוגי ב"ד יש כפרה [לא כדרך] משנתעכל הבשר, לרב אשי - צער הקבר פורתא

קבר מחובר מותר בהנאה [היקש לע"ז] אבל בנין (תלוש ולסוף חברו) אסור מדאו' (אפי' פינהו) אא"כ
נקבר בגזלה [רש"י - אין תורת קבר]

פינה קבר - עדיין טמא מדרבנן, חוץ מנקבר בגזלה, מזיק הרבים

ארג בגד למת (רש"י - שמת) - אביי - אסור [שם שם מעגלה ערופה] אבל טווה מותר
רבא (להל') - מותר [שם שם מע"ז - לא בהזמנה]

לרבא - הזמנה בלי שימוש, שימוש בלי הזמנה אינו אסור [רש"י - אקראי] (אלא בשעת תשמיש) (אבל
הזמנת קבר בנין, חוצב אבנים לאביו אסור משום כיבוד אב)
אביי - הזמנה אוסרת, שימוש בלי הזמנה מותר

בנה "נפש" לשם חי, דימוס א' לשם מת וקברו ופנייה - אסור בהנאה אא"כ חולץ הדימוס

מותר צדקה שגבו למת זה -

ת"ק - ליורש [לאביי - דלא חזי לא תפיס, לרבא - מוחל זילותי ליורש]

ר"מ - לא יגע [לאביי - ספק אי תפיס, לרבא - ספק אי מוחל]

ר' נתן - יעשנו כבוד למת [תפיס, לא מוחל]

רשב"ג - בגדים הנוגעים במטה שנקברת עמו נאסרין [מחלפי בתכריכין]

עור תפילין - א"צ עבוד לשמן, רשב"ג - לשמן [מח' אי הזמנה מילתא או לא (לרש"י - ולא איכפית לן
וא"צ)]

הרוגי מלכות ישראל - נכסיהן למלך, ר"י - ליורשין

א"צ לשמוע למלך לבטל דב"ת [רק חזק ואמץ]

{ קללות דוד נתקיימו בזעו ; יואב, אבנר, עמשא, עשהאל ; ת' בעלי אגרופין של דוד ; בית יואב כמדבר }

רש"י מו. - מז:

כלל ופרט - הפרט מפרש ותו לא, וכלל בתרא רק מרבה מעין הפרט
ריבוי ומיעוט - אין הכל במשמע, וריבוי בתרא מרבה הכל חוץ ממיעוט א'

אינו רוצה קבורה לא מתכפר אפי' קברוהו

אי יקרא דחיי, אין המת מתכפר בבזיונו

גולל - לרש"י - כיסוי ארון

פ"ז ארבע מיתות

גמ' מט: - נג.

סדר מעכב לז' סמנין (לרש"י - לבדוק אם דם נדה הוא), סדר יומא, סדר תמיד לרב הונא בדר"י (לרב סחורא
- למצוה), אבל סדר חליצה - למצוה

סדר חומרא:

לת"ק (1) סקילה [פושט ידו בעיקר (מגדף, ע"ז) עדיף, וניתן למדיח עיר הנדחת]

(2) שריפה ["אביה" כמו אביה דסקילה דעדיף מסייף]

(3) הרג [עיר הנדחת פושט ידו בעיקר]

(4) חנק

לר"ש (1) שריפה [אפקי' ארוסת בת כהן מסקילה לשריפה]

(2) סקילה [אפקי' ארוסת ישראל (רש"י - פגם משפחה טפי) מנשואה לסקילה]

(3) חנק [מדיח לר"ש בחנק עדיף מנידח]

(4) הרג

שזינתה בת כהן	ארוסה	נשואה
רבנן	סקילה [חמורה]	שריפה
ר"ש, ר"ע	שריפה [חמורה - הפסוק החמיר על שתיהם]	שריפה [סתם פסוק, ר"ע - נבת] (לרבא לר"א בסקילה [חומרא דרגא א'])
ר' ישמעאל	שריפה [רש"י - חמורה]	חנק [בנין אב - דוקא ארוסה דינה שונה, סו: לרב הונא בדר"י - רבי - כי תחל לזנות - דוקא תחלת ביאה]

בת כהן - אין שריפה: לפנויה [לזנות, לר' אלעזר - אביה אביה מנערה המאורסה], לבועל [היא],
לזוממיה [היא, לעשות לאחיו - ולא לאחותו], לר"מ ניסת לפסול [רש"י - נתחללה כזרה, סו: לרב
יוסף - רבי - כי תחל לזנות - תחילת חילולה]

ארוסה ישראלית שזינתה מאביה - רבנן - סקילה, ר"ש - שריפה

נשרפין - משקעין אותו בזבל, פותחין פיו ע"י חניקת סודרים/לר"י צבת וזורקין אבר למעיו [שריפה
שריפה מעדת קרח/מבני אהרן, ואהבת לרעך כמוך]

{ נדב ואביהוא ; ת"ח לפני ע"ה בתחלה דומה לקיתון זהב ובסוף חרס }

נהרגין - מתיזין ראשו בסייף -

ר"י - על הסדן [עמידה = ובחוקותיהם לא תלכו]

ת"ק - בעמידה [כ' סייף בתורה - ולא מינייהו קא גמרינן]

רוצח בסייף [הרג עבד : נקם ינקם - חרב נקם ברית, בן חורין : ק"ו מעבד, תבער הדם הנקי - היקש לעגלה ערופה]

נחנקין - משקעין בזבל ומושכים סודרים

סתם מיתה = חנק [ר' יאשי' - ד' מיתות גמירי ונידון בקלה, ר' יונתן - נלמד ממיתה בידי שמים - שאין בה רושם]

בדיעבד ממיתין בכל מיתה [מות יומת, מות יומתו]

רש"י נא. - נב:

בת כהן שניסת לגוי וזינתה בשריפה - דקידושין תופסין בחייבי לאוין דלא תתחתן ואפי' לר"ע למ"ד דאינה שאר תפסי

בזמן לשכת הגזית, ב"ד ממיתין אף בחו"ל

גמ' נג. - נה:

נסקלין : בא על אם, אשת אב, כלה, זכר, בהמה [ג"ש תהרגנו ממסית], נערה המאורסה, נרבעת, מגדף, ע"ז, מולך אוב וידעוני, שבת, מקלל או"א, מסית ומדיח, מכשף, בן סורר ומורה

נסקלין דלא כ' בהדיא [ג"ש דמיהם במ לאוב וידעוני]

לר"י דמתני' - אם שהיא אשת אב - אין חטאת לאשת אב [אמך היא - חיוב רק משום אמך] (ואשת אב פטור משום אשת איש)

לר"י דברייטא - דוקא באינה ראויה (אף חייבי לאוין כר"ע)

ערות אחי אביך = משכב זכור לחייב ב' חטאות (רש"י - ב' לאוין וכת א')

לרבנן דר"י - וכן "ערות אביך", לל"ב אף לר"י [ק"ו מאחי אביו - כמ"ד עונשין מן הדין]

ערות כלתך, אשת בנך היא = לאו אחד

גדול חייב אנשכב/שוכב קטן [את זכר], חוץ מפחות מבן ט' לרב [רש"י - כר"ע דאזהרת נשכב נלמד משוכב], נשכב בן ג' לשמואל [משכבי אשה]

עריות שלא כדרכה [משכבי אשה - ב' משכבות (אם אינו ענין לזכר)]

שוכב ונשכב זכר בהעלם אחד - לר"ע חייב חדא [לא תשכב], לר' ישמעאל שתים [נשכב - לא יהיה קדש]

שוכב ונשכב בהמה - לר"ע חייב א' [לא תתן שכבתך],

לר' ישמעאל לר' אבהו ב' [נשכב - לא יהיה קדש], לאביי א' [ההוא בגברין]

נשכב לזכר ולבהמה - לר"ע ב' [לא תשכב, שכבתך]

לר' ישמעאל לר' אבהו א' [לא יהיה קדש]

לאביי ב' [קדש, היקש לשכבתך]

רובע ונרבע - אפי' שלא כדרכה, אפי' העראה [אם אינו ענין לאחות אביו ואמו]

מערה בעצמו באבר מת (למ"ד חייב) - חייב ב' [שוכב, נשכב]

ספק אי סוקלין בהמה בתקלה בלי קלון (גוי רובע) - לרב ששת כן [מאשירה],

לל"ק דרש"י לאביי לא [בעינן קלון מרובה], לל"ב כן [אף גוי קלון מרובה],

לרבא כן [בהמה נהנית]

וספק בקלון בלי תקלה (ישראל בשוגג), ובקטן/קטנה סוקלין [מזידין = תקלה]

רש"י נג. - נה:

מקלל או"א חמור ממכה דאיכא קלון וגם ש"ש לבטלה

פחותה מבת ג' - אע"פ דקידושי אביה חל, אבל אין חופתה חופה דאין לה ביאה

פחות מבן ט' - אע"פ דיש ביאה אין קניינו קנין בבא לשם קידושין

גמ' נו. - ס.

מגדף - חייב סקילה דוקא במפרש השם בפיו (רש"י - ולא בשמע שם מפי אחר וברכו), שם בשם (יכה/יקלל פלוני את פלוני) [ונוקב שם בנקבו שם] (רש"י סו. - לר' מנחם בר' יוסי א"צ), שם בן ד' לר"מ: אפי' כינויין (לאו שם המיוחד) [כי יקלל אלקיו] - ר' יצחק נפחא - אפי' גוי בסייף [איש]

לחכמים: ישראל כרת בלבד, גוי - לר' מיישא בסייף [כגר כאזרח בנקבו שם]
לר' יצחק נפחא פטור

כשדנין אומרים "יוסי" ולא השם, ובשעת גמר דין רק הגדול אומר איך שמע והדיינים עומדים [מעגלון מלך מואב] וקורעין [כברבשקה] ולא מאחיין [קריעה קריעה מאלישע] ועדים א"צ לקרוע פעם שנית
שמואל - קריעה רק בשומע מישראל, שם המיוחד. ור' חייא חולק חוץ בזה"ז [נתמלא כל הבגד קרעים]

והאחרים יאמרו "אף אני כמוהו" [מדאו' מספיק בממונות ונפשות]

מצות בני נח:

ר' יוחנן - דינים בכל עיר [ויצו (לר' יצחק ע"ז)] (ולא אשה [מיד איש]),
ברכת ה' [ה'], ע"ז [אלקים] (לר' יצחק דינין),
שפיכת דמים [על האדם] (ר' ישמעאל - אף עובר [שופך דם האדם באדם] [משא"כ ישראל])
ותד"ב מנשה חולק),
גילוי עריות [לאמר], גזל (אפי' פחות מש"פ מישראל [מוחל אח"כ]) [מכל עץ הגן],
אבר מה"ח [אכל תאכל] חוץ משרץ [בשר - נפשו בדמו - דוקא שדמו חלוק מבשרו]
גוי שעשה ע"ז ולא השתחוה - מח' אליבא דר' יצחק אם נהרג
אבל לא נהרג על גיפוץ ונישוק שלא כדרכה [כישראל]
לבי רב - נהרגין רק על שפ"ד [דמו ישפך] ע"ז ג"ע וברכת ה' [איש איש], תלמידי דרב - על כל ז'
[נלמד משפ"ד]

ר' חנני' בן גמליאל - ודם מן החי [בנפשו דם לא תאכל], רב חידקא - וסירוס, ר"ש - וכישוף
[היקש מכשפה לשוכב עם בהמה], ר' יוסי - וכל האמור בפ' (מעביר בנו וכו' מנחש וכו')
[בגלל וכו' מוריש אותם מפניך],
ר' אלעזר - וכלאי בהמה ואילן [את חקתי תשמרו - שחקקתי כבר, ב"ק - למינהו]
לתד"ב מנשה - ע"ז וג"ע [ותשחת הארץ], שפ"ד [שופך דם האדם], גזל [כירק עשב - ולא גינה],
אבר מה"ח [בשר בנפשו], סירוס [ורבו], כלאים [והעוף למינהו]

ברייא - גוי שכובש שכר שכיר נהרג, ישראל מגוי מותר

גוי שבא על שפחה שייחד לעבדו (משנקרא רביתא דפלוני עד שפרעה ראשה בשוק) נהרג

ר' יונתן בן שאול - גוי/רש"י - ישראל שהרג רודף גוי/ישראל במקום שיכול להציל בא' מאבריו - נהרג (וחכמים חולקין), ובישראל שהרג גוי לכו"ע פטור

רב - גוי נהרג בדיין א' איש ועד א' איש ואפי' קרוב שלא בהתראה

גוי נהרג בסייף [רש"י נו. - דמו ישפך], לתד"ב מנשה בחנק [באדם דמו ישפך - בגופו]
ובנערה המאורסה בסקילה, ובחופה ולא נבעלה בחנק - בישראלית [איש איש] אבל בכותית פטור
[והיא בעולת בעל]

ר"ע - גוי מוזהר על עריות דחייבי מיתות [יעזב את אביו - אשת אב אחר מיתתו, ואת אמו - ממש -
אנוסה], ר"מ - ולא חייבי כריתות, חכמים - רש"י - אף כריתות [איש איש], רב הונא - רש"י -
דוקא הכתובים ולא שאר חייבי מיתות (בתו)

ר"א - על קורבה דאחיה [אביו - אחות אביו מן האם, אמו - אחות אמו מן האם] (ולא מן האב
[אמנה אחותי בת אבי]), לרש"י - וכ"ש אחותו מן האם] ולא דאישות, לרב הונא - רק הכתובים
ומוזהר על זכר [ודבק] ואשת איש [באשתו] ובהמה [והיו לבשר אחד]

גר - הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה/שלא בקדושה - לר"מ אליבא דר"א יוציא באחיה מן האם
מדרבנן [לרש"י - שלא יאמרו באין מקדושה חמורה לקלה, לרש"י יבמות - אחותו מן האם אטו אחותו
שנולדה אחריו], ולר"מ גוזר אף באחות האם מן האב [רש"י - אטו אחותו מן האם] וחכמים חולקים
באשה ובתה/רש"י - ואחותה שנתגיירו - כונס א' ומוציא א', ומח' בחמותו אחר מיתת אשתו
גיורת

עבד מותר באמו ובתו (רש"י - בכל עריות) [לא גוי ולא ישראל]
 לר' חנינא גוי שבא על אשתו שלא כדרכה חייב [ודבק] (איתותב)
 רבא - בא על אשת חברו שלא כדרכה פטור [באשתו - ודבק]
 ר' חנינא - הכה ישראל חייב מיתה [ויך את המצרי]
 { הסוטר לועז של ישראל כשכינה; המגביה ידו נקרא רשע, חוטא, תיקצץ ידו, קבורה;
 גוי ועוסק בו' מצות בני נח ככהן גדול }
 ר"ל - גוי ששבת חייב מיתה [לא ישבותו] - אפי' ביום ב' (רש"י - האיסור שלא יבטלו ממלאכה לשם מנוחה
 בעלמא)
 ר' יוחנן - עסק בתורה חייב מיתה [לנו מורשה - גזל, לנו מאורסה - נערה המאורסה - סקילה] חוץ מז'
 מצות [האדם וחי בהם]
 לא נשנית בסיני - רק לישראל - גיד הנשה לר"י דנאסרה מקודם, פו"ר, מילה לל"ק
 רב יהודה אמר רב - מאדם עד נח נאסר בשר אף מדגים ועופות [לכם יהיה לאכלה ולכל חית הארץ -
 ולא חית הארץ לכם], חוץ מהיורד משמים
 { אלמלא נתקלל נחש היו משמשים; אין דבר טמא יורד מן השמים }

רש"י נו: - נט:

כל מה שכ' בדברות האחרונות היה כתוב בלוחות
 ברייתא - גוי נהרג איפת תואר דגזל אשתו
 גזל כותי מותר (לברייתא) דכ' לא תעשוק את רַעַךְ, נְמַרְבְּנָן יש מאן דאסור משום חילול ה'
 ישראל שגזל מישראל פחות מש"פ אסור ולא עובר - דלא תגזול רק אמידי דיש והשיב משא"כ גוי דלאו
 בר השבון הוא דדינו למיתה
 הורתו ולירתו בקדושה - לרש"י - ר"מ גזר אפי' בשאר האב [אחלופי בישראל]
 רגיל להכות קץ ידו - לרש"י - קנס
 אתם קרויים "אדם" - לרש"י - ר"מ חולק
 לא נשנית בסיני - בני נח נצטוו עליה עד סני (פו"ר, מילה לל"ק) (אבל גיד הנשה לר"י ומילה לל"ב רק
 לבני יעקב [בני ישראל] [אתה וזרעך])
 מנין אחר להתיר דבר שבמנין - רש"י - אפי' קבעו זמן לדבר, תוס' - רש"י חזר
 את ברייתא הפר לרבות בני קטורה - אותם 6 ולא זרעם

גמ' ס: - סד.

ע"ז - כדרכה (פעור מרקוליס אפי' כיון לבזוי, לרגום) [איכה יעבדו]
 אפי' שלא כדרכה (לסקילה ולכרת): ע"י עבודות הפנים לגבוה [זובח לאלהים יחרם] (רש"י - ולא כ'
 בלשון עבודה), בלתי לה' לבדו - ריקן העבודות לשם המיוחד
 וע"י השתחואה [וישתחו להם והוצאת את האיש ההוא] (רש"י - וישתחו לבד מויעבד), למ"ד מולך =
 ע"ז - מעביר בנו באש אבל מגפף מנשק, מכבד, סך, מנעיל רק ל"ת [רש"י - לא תעבדם יתירה, אל
 תלכו אחרי אלהים אחרים, אל תפנו אל האילים] ולא מיתה [זביחה יוצא מן הכלל - עבודת פנים]
 ולא מלקות [לאו שבכללות]
 מקבל עליו אלוה - אפי' ע"י אמירה [רש"י - היקש ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך] ל"ב דרש"י - אפי' שלא בפניו
 מחשבין מעבודה לעבודה - שוחט ע"מ לזרוק וכו' לע"ז - לר' יוחנן אסורה בהנאה [כפיגול],
 ולר"ל מותרת בהנאה, אבל חייב מיתה [רש"י - שחיטה צורך זריקה]
 "אעבוד" חייב [לרש"י - בהסיתוהו משום לא תאבה ולא תשמע]
 אבל לא ב"איני מקבלו אלא בעבודה", לר"י לא במסית לעצמו [אחוכי עליו] (לרש"י - המסית פטור)
 (ור"מ חולק), רב יוסף - ולא ברבים הנסתיים [יחזור - רש"י - לא קרינא אבה ושמע] (ואביי חולק),

אביי - במסית מפי עצמו ולא ע"י אחר [חוזר], רבא - בלא אמר כך אוכלת, שותה וכו' [הקרובים אליך], לרב אשי באינו מומר

ע"ז מאהבת, מיראת אדם - אביי - חייב [ולא תעבדם יתירא, הא פלחה], רבא - פטור [לא קבלו לאלוה] השתחוה לאנדרטא (רש"י - דמות המלך ולא ידע שהוא נעבד) בלי לקבל לאלוה לאו כלום הוא לרבא - אומר מותר לעבוד ע"ז לגמרי = שגגת מעשה (וכהן המשוח לרבי חייב, לחכמים פטור), ביטול מקצת (משתחוה מותר) = העלם דבר

תני ר' זכאי, ר' אמי - אין חילוק חטאות להרבה עבודות [לא תעבדם - הכתוב עשאו עבודה אחת], ור' יוחנן ואביי חולקין [השתחוה (ג"פ) לחלק יצאת]

לרבנן דר"ע אין חטאת על השתחוואה, אלי אתה [צריך מעשה גמור - לרש"י - ועשה אחת], לר"ע יש [היקש וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו]

רשב"י - שיתוף - נעקר מן העולם [בלתי לה' לבדו], ואחרים ור' יוחנן חולקים

לא תאכלו על הדם - לאו שבכללות ואינו לוקה: אוכל בהמה לפני שתצא נפשה, קרבן לפני זריקה, אין הבראה על הרוגי ב"ד, סנהדרין מתעניין ביום הריגה, בן סורר

נודר, נשבע בשם ע"ז וכן הגורם לאחרים בלאו [לא תזכירו, לא ישמע על פיה] (ולר"י לוקה בלאו שאין בו מעשה)

מותר להזכיר שם ע"ז הכתובה בתורה

{ ליצנותא דע"ז מותרת; סוגי ע"ז; לא עבדו אלא להתיר עריות, חיבת ע"ז רק בתר דאביקו ביה; ביטול יצר דע"ז, ניסו לבטל יצרא דעבירה - אהני דלא איגרו בקרובות; נצמדים לבעל פער לעומת הדבקים בה' }

רש"י סב. - סג.

"העלם דבר" רק מגוף האיסור - כסבור עבודה זו מותרת

חייב על שמ משמעון דהוי שם במק"א אבל לא על נפ מפטלי דאין כאן מלאכה בשום מקום

מתעסק בחלבים ועריות שכן נהנה - חשיב בכוונה

לרש"י - לר' אמי השתחוואה ללאו יצאת (אין כרת וחטאת אלא לאו ומיתה)

גמ' סד. - סח.

בנו למולך: למשנתנו ור' אלעזר בר"ש ור' חנינא בן אנטיגנוס מולך לאו ע"ז (רש"י - נ"מ דזובח לפניו, מעביר בנו לשאר ע"ז שלא כדרכה - פטור (ולרבנן חייב))

לרבא - לר' חנינא ב"א אפי' המליכו דבר לפי שעה, לראבר"ש דוקא מולך קבוע

חייב רק כשימסרנו למשרתיה וגם העביר (רש"י - השמש) באש [לא תתן להעביר] דרך העברה (אביי - שורת לבנים ואש מב' צדדים, רבא - קופץ משפה לשפה)

פטור במעביר כל זרעו, אביו ואחיו וכו', עצמו (וראבר"ש מחייב [בך]) וספק בבן סומא, ישן וחייב בבן בנו/בתו, ממזר

אוב (מת מדבר משחיו, בין פרקיו, גולגולת (על הארץ)) וידעוני (עצם של חיה "ידוע" מדבר בפיו) - המכשף בסקילה וקרת והשואל בהם באזהרה

לר"ל אין כרת באוב לרבנן [הקשת זרועות לא הוי מעשה] (אא"כ מקטר לשד, לחבר שדים), בידעוני אף לר"ע [אין בו מעשה כלל],

ור' יוחנן חולק ושאני מגדף דפטור לרבנן (הגם דעקם שפתיו) דישנו בלב (לרש"י - עיקר חיוב תלוי במכין כלפי מעלה)

{ סבטיון, אוב, קבר אביו של טורנוסרופוס יוכיחו על שבת; אי בעי צדיקי ברו עלמא, ר' חנינא ור' הושעיא עסקו בספר יצירה ומיברו עיגלא תלתא }

דורש אל המתים = מרעיב עצמו ולן בבית הקברות, מעונן - ר"ש - ז' מיני שכ"ז על העין, חכמים - אוחד העינים, ר"ע - מחשב עיתים שיפה/רעה לעשות..., מנחש = סימן רע

אין סקילה וכתת למחלל שבת בתחומין לר"ע, הבערה לר' יוסי, ולא יסי א' מל"ט מלאכות אין סקילה
ויש כרת וחטאת

מקלל אביו/אמו (אזהרה מאלקים/נשיא מיותר - אם אינו ענין) - לחכמים - ר' מנחם בר' יוסי - דוקא
בשם [בנקבו שם יומת], לר"מ אפי' בכינוי

נערה המאורסה אפי' בא שלא כדרכה [רש"י - משכבי אשה]
ולא בוגרת, בעולה אפי' שלא כדרכה לרבי (אלא חנק), שמסרה לשלוחי הבעל,
לר"מ לא קטנה - לרב ור' יונתן חנק [ומת האיש - לבדו], לר' יאשי' פטור [ומתו גם שניהם -
שויון (לרש"י - בני עונשין)]

מסית - "יש יראה - כך אוכלת, מטיבה" "איך נניח ה'" "כך חובותינו" וכן "אלך ואעבוד, נלך ונעבוד
וכו'" ומכמינין (מארבינן) עדים אחורי הגדר [א"צ התראה - לא תחמול ולא תכסה]

משנתנו כרבנן דיש סקילה לנביא שמסית, למסית עיר הנדחת ולא בחנק כר"ש
מכשף (עושה מעשה) למשנתנו בסקילה [ר"ע - ג"ש לא תחיה להר סיני, בן עזאי - סמיכות לשוכב עם
בהמה, ר"י - אוב וידעוני יצא מן הכלל (ב' כתובין מלמדין)]
לריה"ג סייף [ג"ש לז' אומות]

אוחז עינים פטור אבל אסור, הלכות יצירה מותר [רש"י - מעשה הקב"ה - ע"י שם קדושה שלו], מעשה
כשפים להתלמד מותר [לא תלמד לעשות - אבל להבין ולהורות כן]

{ כשפים מכחישינן פמליא של מעלה, ר' חנינא - אין עוד מלבדו אפילו בכשפים;
מעשה שדים/כשפים; ותעל הצפרדע; כשחלה ר"א נכנסו ר"ע וחבריו לבקר,
ב' זרועותי כב' ס"ת שנגללין, לא חסרתי מרבתי ולא חסרוני תלמידי,
יצאתה נשמתו בטהרה, ר"ע - הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן }

רש"י סה. - סו.

חלוק חטאות תלוי בחלוק לאוין [אשר לא תעשינה וכו' או הודע] (לר"ל או בחלוק מיתות (נ"מ -
ידעוני)) ולא בחלוק כריתות

מקטר לחבר שדים בסקילה/קרבן, לחשים לחבר חיות (אפי' כדי שלא יזיקו) בלאו אא"כ רצינן אחריו -
פיקו"נ

לר' מנחם בר"י א"צ שיכרך שם בשם

פ"ח בן סורר ומורה

גמ' סח: - עב.

בן סו"מ - מב' שערות עד שיקיף זקן התחתון דגיד [לאיש בן - בן הסמוך לגבורתו של איש] או ג'
חדשים [בן - ולא ראוי ל"אב" (הוכר עובר)]

ולא בת, רב חסדא - לא בן של קטן [לאיש בן] (לרבה ובי חזקי' קטן אינה מוליד)

ב' צדדים אם יולדת לו' הוכר עוברת ל $\frac{1}{3}$ או ג' חדשים

הולכין בדיני נפשות בתר רוב (רוב טועין בעיבור החודש)

לב"ש בן ח' ביאתו ביאה [גמרינן מדורות ראשונים [בצלאל (13) בן אורי בן חור בן כלב (40)]]

{ דורות ראשונים הולידו בקטנותם; יסכה זו שרה }

חיוב על אכילת $\frac{1}{2}$ מנה בשר ו $\frac{1}{2}$ לוג יין האיטלקי (לר' יוסי כפול) בחבורה של כולה ריקין,

אבל לא בסעודת מצוה, (רש"י - גנב) מעשר שני (וקנה בשר ויין) בירושלים [כדרך מצותו - לא ממשיך], אכילת איסור או בתענית [בקולנו - ולא בקולו של מקום] בשר מליח אפי' לילה א' ויין פחות ממ' יום, בשר עוף (אלא להשלים שיעור בשר בהמה) ודוקא בקנה בזול [רש"י - שכיחי מעות לגזול וממשיך, גמ' - "זולל"], דוקא יין מזיג ולא מזיג [רש"י - ממשיך] ובשר בשיל ולא בשיל [כגנב - ממשיך]

{ יין נברא לנחם אבלים ולשכר רשעים, אחריתו דם, זכה - נעשה ראש ומשמחו, חמרא וריחני פקחין, שכרות נח; עץ הדעת - גפן, חיטה, תאנה; תוכחת בת שבע לשלמה, והודה לה }

סעודת עיבור החודש בליל מוצאי ל' (לפרסם) בעלייה ועולין מבעוד יום מעט לכה"פ י', רק פת דגן וקטנית

חיוב דוקא בגזול משל אביו (לריכר"י ומשל אמו (מעות לסעודת שניהם [רש"י - דבעלה חייב במזונותיה], הקנה אחר ע"מ שאין לו רשות)) [שכיח] ואכל ברשות אחרים [לא מתפחד] דוקא ברוצה אביו לאמו להביאו לב"ד, לר"י אמו שזה לאביו בקול במראה ובקומה [בקולנו], פטור בא' מהם גידם [ותפשו], חיגר [והוציאו], אלם [ואמרו], סומא [זה], חרש [איננו שומע] (רש"י - בשעת הקול - שיאמר להם איני מקבל)

{ הישן בביהמ"ד תורתו נעשית לו קרעים; דרוש וקבל שכר - בן סורר ומורה, עיר הנדחת, בית המנוגע } הוריו מוכיחין אותו בפני ב', ומלקין בפני ג' ואם חזר וקלקל נידון בכ"ג לסקילה כשיש שם ג' הראשונים [זה]

צריך גמר דין לפני שהקיף זקן התחתון [אח"כ לאו בר קטלא הוא]

ר' חנינא - גוי שבירך השם ונתגייר פטור [אישתני דינו (התראה, ב' עדים, כ"ג) ומיתתו] אבל לא ברוצה יהודי [אותה מיתה],

בא על אשת יהודי נידון כדהשתא [קלה בחמורה שייכא (לרש"י - קלה דהשתא בכלל חמורה ואין כאן שינוי מיתה)]

{ מיתה שינה ויין ופיזור לרשעים, כנוס ושקט לצדיקים - הנאה להם ולעולם }

רש"י ע: - עא.

גנב הבשר ויין פטור, דחיוב רק בגנב מעות וקנה בזול

מוכיחין מדין ויסרו אותו ולא מדין התראה

גמ' עב. - עה.

בא במחתרת ושיבר כלים - אב מספק או בברור ששלום עמך - חייב, שאר בנ"א פטור [רש"י - אע"פ שניצל - כחייבי מיתות שוגגין]

רב - וכן נטל כלים (בעין) [ברשותו קיים] (רש"י - (ולא פקדון) והוי חיוב תשלומין עם חיוב מיתה) ורבא חולק [ברשות מרייהו] (רש"י - והשיב הגזילה) (רש"י - כפקדון) ורק כשישיבר (רש"י ותוס' - אפי' אח"כ) דליתנהו - פטור [הוי ברשותו לענין תשלומי אונס] (רש"י - כשליחות יד) כמו שואל (רש"י - דכל הנאה שלו)

כל אדם יכול להרוג בא במחתרת [והוכה - דרודף הוא]

הבא בגגו חצירו וקרפיפו (רש"י - דרך הפתח פתוח) ניתן להורגו [ימצא הגנב - מ"מ],

ברייטא א' - דוקא בהתראה (רש"י - בעדים "קטילנא לך" ויאמר ע"מ כן שאהרוג אותך) [מחתרת - מחתרתו זו התראתו] (רש"י - דרודף הוא, משא"כ בפתח "אי קאי באפאי אצא")

רב הונא - קטן הרודף (רש"י - אחר קטן) - יכול להציל בנפשו [רודף א"צ התראה] (רש"י - אלא להביאו לב"ד) חוץ ממקשה לילד [משמים]

לתי' א' לברייטא א' רודף בעי התראה וקבלת התראה (לריכר"י א"צ קבלה)

ניתן להציל בנפשו: 1) רודף להרוג [היקש לנערה המאורסה - כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש],

2) לעריות [ואין מושיע לה] חוץ: מחייב לאוין [דוקא חטא, מות, דוקא פגם גדול], בהמה [נערה

כבר עבר] (רש"י - אפגם קפיד קרא (לרש"י - דגלי בהני ולא בשאר עבירות)), יש מושיע ע"י דבר אחר,

באינה מקפדת אפיגמה, לר"י אפי' באומרת להניחו שלא יהרגנה [הצלה רק משום דמסרה

נפשה למיתה],

(3) לרשב"י עובד ע"ז [ק"ו מפגם הדיוט - עונשין מן הדין],

(4) לר"א בר"ש מחלל שבת [חילול חילול מע"ז]

חייב להציל חבירו הטובע וכו' [והשבותו לו - גופן] אפי' למיטרח ומיגר [לא תעמוד על דם רעך]

אין קלב"מ בבא על אחותו נערה - פיגמה משעת העראה דנשיקה (רש"י - ושוב אין מצילין אותה בנפשו מהכנסת עטרה), כבר נפגמה ע"י ביאה שלא כדרכה, מניחתו כר"י, מפותה (רש"י - אינה מקפדת), ביכול להציל בא' מאבריו [ואם לא יהיה אסון ענוש יענש]

נרדף ששיבר כלי הרודף פטור [שלא יהא ממונו חביב מגופן] אבל של כל אדם חייב רודף אחר רודף פטור אכלים של כל אדם [אל"כ לא מציל]

יעבור ואל יהרג [וחי בהם], חוץ: מבפרהסיא [ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי], ע"ז [ואהבת בכל נפשך] [ור' ישמעאל חולק בבצנעא], ג"ע [היקש נערה המאורסה לרוצח], רוצח [מי יימר דדמך סומק טפי (רש"י - ס"ס יש איבוד נשמה ואסור לעבור עבירה)], אפי' ערקתא דמסאנא (רש"י - שיש בו צד יהדות) בשעת גזרת מלכות [רש"י - שלא ירגילו להמריך הלבבות לכך] או בפרהסיא בפני' ישראלים [ונקדשתי בתוך בני'] אפי' בלי גזרה אא"כ לא עשה מעשה או הגוי עושה להנאת עצמו, העלה לבו טינא - אפי' לספר עמו מאחורי הגדר - ומח' אי דוקא אשת איש או אפי' פנויה [פגם משפחה, שלא יהו פרוצות בעריות]

ספק אי גוי מצווה על קידוש ה' [אביזריהו דז' מצות]

רש"י עב: - עה.

אין מפקחין גל בשבת לבא במחתרת דבר קטילא הוא בלי התראה בשבע בן בכרי דחו נפש מפני נפש - דאפי' לא מסרוהו היה נהרג בעיר, דהיה מורד במלכות צריך להתרות ולהביא רוצח לב"ד להורגו דכתיב ובערת הרע מקרבך לרש"י קנס דנערה שמוציא בתוליה א"צ להוכיח גר תושב [את עמיתך] אבל אין להודות לדבר איסור אפי' נצטוו בני נח על קידוש ה' - דוקא בתוך בני'

פ"ט ואלו הן הנשרפין

גמ' עה. - עה.

נשרפין: בת כהן,

חמותו ואם חמותו/חמיו (לרבא לר"ע רך בחיי אשתו [אתה] - שתיהן) אבל לאחר מיתה רק איסורא [לרש"י - ארור - חותנתו] [ור' ישמעאל ולאביי לדברי הכל [שתיהן = אם חמותו] חולקין] בתו מאנוסתו [אביי - כבת בתו (רש"י - אינו עונש מן הדין דבת בתו אתיא מקורבת בתו), ר' יצחק בן אבדימי - הנה הנה מאשתו, אבוה דר' אבין - ובת איש כהן (רש"י - כי תחל לזנות את אביה)], בת אשתו - ובת בתם/בנם [זימה זימה מאזהרה]

{ להזנותה - משיא בתו לזקן, משהה בתו בוגרת; למען ספות הרוה - בתו לזקן, אשה לקטן, אבידה לכותי; שלום אהלך - אוהב אשתו כגופו ומכבדה יותר מגופו, מדריך בניו בדרך ישרה ומשיאן סמוך לפירוקן; וה' יענה - אוהב שכיניו, מקרב קרוביו, נושא בת אחותו, מלוה בשעת דוחקו }

סייף: רוצח [ע"י נב:], עיר הנידחת [לפי חרב]

רוצח - שיעור בברזל במיברז בכל שהוא [לרש"י - תוחב בושט או בלב] [לא כ' יד] (רש"י - אבל דרך הכאה בעי מלא אחיזה)

כבש אדם לתוך מים/אור חייב [אן באיבה], בהמתו - לרבינא חייב [ק"ו לנזקין דחייב אאונס] לרב אחא בר רב פטור [רוצח הוא - ולא נזקין, רש"י - גרמא]

רבא - כפתו ומת ברעב, סוף החמה/צינה לבא, לרב אשי לפני יתושין (אחרים באים) (ורבא חולק), כפה עליו גיגית, פרע עליו מעזיבה - פטור (רש"י - מדיני אדם) [לרש"י - אין ההורג מזומן] לר' זירא חייב [ההבל מתחיל מיד]

כפתו בפני ארי פטור [לרש"י - ממ"נ א"א להנצל]

אם בשעת זריקה יש לו הצלה (רב אשי - אפי' נזדמן אח"כ) - פטור אפי' ההורג סילקו אח"כ

זרק צרור בכותל וחזרה חייב [כחון] (ל"ב דרש"י - אא"כ ניחא לי' דתלך יותר רחוק (כדור - יותר מד"א))

ר"פ - כפתו ושקל בידקא דמיא - בכח ראשון (רש"י - מיד נפלו עליו) חייב [גירי דילי'], בכח שני פטור [גרמא]

זרק צרור למעלה ונפל רחוק לצדדין חייב [כחו כחוש], בנפל נוכחה פטור

הכהו י' בנ"א (כדי להמית) -

ת"ק - פטורין אפי' זאח"ז [יכה כל נפש, כטריפה] אבל לא בהכה גוסס בידי שמים, ריב"ב - האחרון חייב [כל דהו נפש, כגוסס בידי שמים] חוץ מכבר טריפה

טריפה שהרג בפני ב"ד חייב [ובערת הרע], שלא בפני ב"ד פטור [א"א להזימם], העיד והזום - רב אשי - לא נהרג [אינו בזוממי זוממין], רבא - נהרג [רש"י - ע"ז חידוש הוא - אפי' א"א להזימה]

רובע טריפה חייב [משום הנאה]

שור של אדם טריפה שהרג - פטור [היקש השור יסקל - כשגם בעליו יומת], שור טריפה שהרג - לרבא חייב, לרב אשי פטור [היקש]

בנחש - שיסה עליו פטור, השיך - לר"י חייב (ונחש פטור) [ארס בין שיניו], לחכמים פטור (ונחש בסקילה) [מעצמו מקיא (רש"י - גרמא)]

רש"י עו: - עח.

מחזיר אבידה לגוי = ספות (מחבר ומשוה) רוח (גוים שביעים) את הצמאה (ישראל שצמאה ותאיבה ליראת יוצרה ולקיים מצותיו)

לכו"ע הכהו בב"א פטור [איש כי יכה ולא שנים]

גמ' עח: - פא.

אמדוהו למיתה והיקל ואמדוהו לחיים ומת - לחכמים חייב,

לר' נחמי' פטור [ונקה המכה, ולא ימות - אם יקום יתירא] ומשלם ה' דברים כשעת הכאה

אמדוהו לחיים אין חוזרים ואומדים למיתה [יצא מב"ד זכאי [לג: - צדיק אל תהרוג]] ואפי' מת משלם ה' דברים

צריך שיתכוין להכות ישראל בן קיימא, למכת מיתה ושיכנו מכת מיתה [רש"י - בלא"ה התראת ספק]

נתכוין לזה והרג זה - ר"ש - פטור ממיתה עד שיאמר לפלוני אני מתכוין והורגו [וארב לו], וחייב ממון (דמי הנהרג) כרבי [ונתתה נפש תחת נפש - ג"ש נתינה מדמי ולדות], ולתד"ב חזקי' פטור מכל [היקש מכה אדם ומכה בכמה - אינו מתכוין כמתכוין]

רבנן - חייב [אסון - נפש תחת נפש, רש"י - התראת ודאי על בן ברית, (וארב - לט' ישראלים וכותי א' - כל קבוע כמחצה ופטור דספק נפשות להקל)]

שמואל - רוצח שלא נגמר דינו שנתערב ברוצחים שנגמר דינו -

רבנן - כולן פטורין [גמר דין דוקא בפניו (רש"י - מכירין)]

ר"י - כונסין כולם לכיפה (רש"י - ומאכילן שעורים) [רוצחין גינהו]

ר"ל - לכו"ע פטורים [לא נגמר דינו = ראי' לזכות] ומח' בשוורין

לרבא מח' בשור שנגמר דינו שנתערב בכשרים - לרבנן וראבר"ש כולם בסקילה [כולם אסירי בהנאה]

לר"י - כונסין לכיפה (רש"י - רעב) [רש"י - שלא להטריח ב"ד]

לר"ל - נינידו וכל דפריש מרובא פריש (חוץ מנתערב בקדשים) [אטו י' כהנים בב"א, דמסקי מקבוע למזבח]

רבא עובר בשור נוגחת אסור (רש"י - גומרין דינה) [גם וולדה נגח]
נתעברה (רש"י - והוכר) בין נגיחה לגמר דין - אסור [ירך אמן] אא"כ נולד לפני גמר דין
נתעברה אחר גמר דין אסור חוץ ממ"ד זו"ז גורם מותר

נסקלין בנשרפין וכו' נידון בקלה אפי' כנגד רוב [כמ"ד התראה לחמור הוי לקל, כת"ק דהתרו סתם
מספיק [כמקושש] (ור"י חולק [רש"י - יומת המת - שיתיר עצמו לאותה מיתה])

נידון לקלה ואח"כ עבר עבירה חמורה - נידון בחמורה

{ שבחו דיתזקאל, צדיק הוא (באחת מאלה) חיה יחיה }

לר' יוסי אין איסור חל על איסור - ונידון בראשון, ובאיסור מוסיף נידון בחמורה (לת"ק תמיד בחמורה)

גמ' פא: - פד.

לקה ושנה באותו חיוב כריתות - מכניסין לכיפה (מלא קומתו - לחם צר - שעורים - מתבקעת) [הפקיר
עצמו - מקריבין לו למיתתו (רש"י - הללמ"ס)]

למשנתנו - בשלישית [כרשב"ג - ג' עבירות (התראות) מחזיקות - לברייתא - אפי' לא התיר עצמו
למלקות]

אבא שאול - ברביעית [בעי התראה לכיפה אחרי שהוחזק רשע]

רוצח בעדים מיוחדת (לא ראו ביחד), שלא בהתראה, איתכחוש בבדיקות ולא בחקירות - מכניסין
לכיפה

קנאין פוגעין: גונב כלי שרת, מקלל כלפי מעלה בקוסם (יכה קוסם), בועל ארמית בשעת מעשה (ואין
מורין והוי רודף (הרגו הבעל פטור)), כהן ששימש בטומאה (פרחי פוצעין מוחו) [הללמ"ס]

{ בגדה יהודה ותועבה נעשתה וכו'; הבא על הכותית כמתחתן בע"ז; גולגולת של יהויקים - זאת ועוד
אחרת; מעשה זמרי ופנחס, ו' ניסים לפנחס, ה' שמות לזמרי }

ב"ד של חשמונאים גזרו - בא אכותית נענש משום נדה, שפחה, גויה, לרב דימי - אשת איש, לרבין -
זונה

אין חיוב מיתה בעבודה שאינה תמה בחוץ, זב, כהן טמא, מחוסר בגדים, אינו רחוק

מיתה בידי שמים: אוכל טבל [אשר ירימו - בעתיד וחילול חילול מתרומה], תרומה טהורה ע"י כהן
טמא [ושמרו את משמרתו וכו' כי יחללוהו (ולא במחוללת)],

ע"י זר (ורב חולק - רק לוקה), עבודה ע"י זר כר' ישמעאל [ג"ש לשורפים דקרח] (לר"ע
בסקילה ולריב"נ ולר"ש אליבא דר"ע בחנק [ג"ש לנביא מדיח]), טמא, טבול יום, מחוסר
בגדים, מחוסר כפרה [וטהרה], אינו רחוק, שתויי יין, פרועי ראש [היקש ליין], לרבי בע"מ
[כטמא] והזיד במעילה [חטא חטא מתרומה],

אבל רק אזהרה לערל אונן יושב, לחכמים בע"מ [בן] ומעילה [בו ממעט, רש"י - וג"ש לאזהרה]

דבר הבא מן הכלל אין דנין בג"ש

רש"י פד.

ערל ששימש אזהרה מדברי קבלה ואינו לוקה

פ"י אלו הן הנחנקין

גמ' פד: - פה:

חנק: 1) מכה אביו ואמו ועשה חבורה [מכה נפש בהמה - אם אינו ענין]

חוץ: מלרפואה [רב מתנה - ואהבת לרעך כמוך, רב דימי בר חנינא - היקש למכה בהמה] (לרב ומר בריה דרבינא אסור אפי' בחשש שגגת מיתה),
 לרב ששת - שליח ב"ד למלקות ולקלל [כבוד שמים עדיף], להל' אסור, חוץ ממסית
 לאחר מיתה [רש"י - אין חבורה דליכא נפש]
 אין חוששין שבת לשגגת חבורה [אין סקילה - מקלקל, לר"ש - מלאכה שאצל"ג]
 לרב ששת - הכה וקילל יוצא ליהרג שעשה תשובה פטור [בעמך - במקום - והוקש הכאה לקללה] חוץ
 מבנו [כמו אחר מיתה]
 מקלל או"א אחר מיתה בסקילה [אביו ואמו קלל, ומקלל אביו]
 תנאים דברייטא - מכה מי שאינו עושה מעשה עמך חייב [לא מקשינן לקללה] (דלא כמשנתנו)

גמ' פה: - צ.

חנק: (2) גונב נפש מישראל והכניסו לרשותו [רש"י - ונמצא בידו] וישתמש בו [והתעמר] (לר"י שוה פרוטה) ומכרו לרחוקים (ר"ש) [מאחיו]
 ספק אי סמיכה עליו, עומד בפני רוח הוי דרך עימור (שמוש)
 פטור בגנב בנו או תלמידו לחכמים דר' ישמעאל בריב"ב [ונמצא בידו - ולא מצוי], עבד [ספרי - ההוא, ר"י - מאחיו, חכמים - בני"], $\frac{1}{2}$ עבד $\frac{1}{2}$ בן חורין לחכמים דר"י [מבני]
 עידי גניבה בלבד שהוזמו -
 חזקי' - לוקין ואם באים עידי מכירה אינן נהרגין [לחודא קיימא - באים להלקות],
 ר' יוחנן - אינן לוקין ואם באים עידי מכירה נהרגין [גניבה תחלת מכירה - רש"י - והוי ניתן לאזהרת מיתת ב"ד וכרבנן דר"ע דנקטל על חצי דבר]
 עידי מכירה שבאו אחרי עידי גניבה - לכו"ע נהרגין [רש"י - לחזקי' הוי דבר שלם דלא שייך הראשונים להאחרונים, לר' יוחנן - חייב אחצי דבר],
 שבאו לפני עידי גניבה (הגם דרמזי להו) - אינן נהרגין ["עבדי מכרתי"]
 עידי בן סו"מ שהוזמו - עידי גניבה ואכילה ראשונה - להלקותו באנו, עידי פעם שנייה - לכו"ע נהרגין [דבר שלם], עידי גניבה לבד ואכילה לבד - לחזקי' פטור [כר"ע - חצי דבר]
 (3) זקן ממרא - מופלא (רש"י - מומחה) בב"ד [כי יפלא] שנחלק עליו ב"ד שבעירו וחייבין לישאל בהר הבית (רש"י) [וקמת], ושאלו לב"ד כשהיו בלשכת הגזית [אל המקום]
והורה לעשות ככתחילה ועשו או הוא עשה -
 לר"מ דוקא להתיר על שזדונו כרת ושגגתו חטאת [דבר דבר מהעלם דבר] (ואפי' ממונות - רש"י - נ"מ אם יקדש אשה בגזל),
 לר"י עיקרו מה"ת ופירושו מדב"ס [עפ"י התורה אשר יורוך],
 ר' אושעיא - כשהוסיף גורע - ופוסלו בתוספתו - רק במניח תפילין והוסיף בית ה' (רש"י - או דבר אחר) שאינו רואה את האויר,
 לר"ש - אפי' דקדוק דב"ס [אשר יגידו לך]
 רב כהנא - דוקא כך הוא בעיני והם אומרים מפי השמועה (איתותב)
 ר' אלעזר - נהרג בכל אופן אפי' "מפי השמועה" והם אומרים כך הוא בעינינו [שלא ירבו מחלוקת]
 א"צ התראה ולא מקבליים ממנו טעם לזכות (משא"כ מסית)
 אב ואם מוחליין לבן סורר, אין בית דינו מוחליין לזקן ממרא [שלא ירבו מחלוקת]
 וכל העם ישמעו ויראו - ר"ע - מיתת זקן ממרא בב"ד הגדול בירושלים ומשהין עד הרגל ולא ביבנה (לרש"י - שגלו ואח"כ הורה), ר"י - ממיתין מיד ושולחין מכתבים בכ"מ
 { משרבו תלמידי שמאי והלל רבו מח' ונעשית כב' תורות;
 בן העזה"ב - ענוותן ושפל ברוך שייף עייל וכו' }
 ישמעו ויראו - הכרזה למסית, בן סו"מ, זקן ממרא, עדים זוממין
 למ"ד לולב א"צ אגד, קשר עליון דציצית לאו דאו' - המוסיף אינו גורע [כ"א לחודיה קאי] (לרש"י - כמי שאינו)

4) נביא שקר - שלא שמע (רוח נבות דהו"ל למידק דמתנבאין בסגנון א') שנאמר לחברו [אשר לא צויתיו]

5) נביא בשם ע"ז, מיתה בידים שמים - כובש נבואתו [לא ישמע - ישמע] ואם התרו בו חברו נביאי לוקה, לא מקיים נבואה בנתן אות או מוחזק [לא ישמע - אנכי אדרוש מעמו]

6) לר"ש (ור' יוחנן ב"נ פד.) נביא שהדיח [יומת], לרבנן בסקילה [הדחה ממסית] (פד. - מח' אליבא דר"ע) דוקא ע"ז אבל שאר מצות - עוקר כל המצוה לרב המנונא ורבא סקילה לרבנן [ללכת בה], לרב חסדא ואביי לכו"ע חנק [רש"י - לדבר דבר בשמי - ומת הנביא]; מקצת מצוה - לכו"ע פטור [רש"י - לדבר דבר בשמי - ולא חצי דבר]

{ רוח נבות הטעה צדקיה בן כנענה; עקידה אחר הדברים האלה - של שטן, של ישמעאל }

7) לר"ש מדיחי עיר הנדחת [הדחה מנביא שהדיח], לרבנן בסקילה [הדחה] שומעים לנביא לעבור על דב"ת חוץ מע"ז

8) אשת איש ברשות הבעל - אע"פ שלא נבעלה

9) בועל בת כהן [היא בשריפה], זוממי בת כהן [לעשות לאחיו]

רש"י פז: - פח:

לר"מ - לרש"י - זקן ממרא שהתיר טמא ליכנס למקדש חייב

ב"ד של ע"א יושבין בחיל בשבת ויו"ט - אין מקום בלשכה מפני העם, שלא יהיו נראים כיושבין בדין

פי"א חלק

גמ' צ. - קא:

אין חלק לעוה"ב: כופר בתחיה"מ מן התורה [מדה כנגד מדה], תורה משמים (אפי' דקדוק או ג"ש אחת) [דבר ה' בזה - תכרת], אפיקורוס (מח' - מבזה ת"ח או חבירו בפני ת"ח, מאי אהנו לן רבנן, לשון גנאי ארבנן, קורא רבו בשמו), מגלה (מעיוז) פנים בעוסקי תורה (חמיר מאפיקורוס) [דבר ה' בזה]

ר"ע - קורא בספרים חיצונים, לוחש (פסוק) על מכה - ר' יוחנן - ברוקק (רש"י - קודם) [אין מזכירין שם שמים (רש"י - בלשה"ק) ארקיקה], רב - אפי' פסוק בלי ש"ש, ר' חנינא - אפי' כל פסוק אבא שאול - הוגה שם (רש"י - שם מ"ב) חוץ למקדש, בלשון לע"ז (לל"ב ברש"י - במקום חבורת בנ"א שמדברים דברי חול), ברייתא - מיפר ברית [ואת מצותו הפר]

{ תחיה"מ מן התורה, מק"ו; גביהה בן פסיסא דן עם בני אפריקיא, מצרים, ישמעאל וקטורה לפני אלכסנדרוס; אברהם מסר לבני הפילגשים שם טומאה; הקב"ה דן נשמה וגוף כאחד; חמה שוקעת במערב; נשמה משעת פקידה, יצה"ר משעת יציאה; עומדין במומן ומתרפאין; לעת"ל: גוי נער ימות בן ק', כהה אור לבנה וחמה, נביאים אומרים שירה בקול א'; המונע/הלומד הלכה; שירה, מלמד, מנהיג אף לעוה"ב; גדול דעה, מקדש, נקמה; אש לבית שאין דב"ת בלילה; אין סימן ברכה לכל שאינו מהנה ת"ח, אינו משייר פת }

אין נותנים תרומה לכהן ע"ה

ישייר פתיים על שלחנו [רש"י - מזומנין לענין] אבל לא יביא שלימה בהדי' [כע"ז העורכים לגד שלחן]

{ צדיקים באלף שביעי שטין על פני המים בלי צער; מתים שהחיה יחזקאל }

אין נגע לבית אפל [רש"י - כנגע נראה - ממילא, ל - ולא לאורי]

לר"י מתים שהחיה יחזקאל היה משל

{ גדולים צדיקים ממלאכי השרת; חנניה מישאל ועזריה, דניאל, יהושע כה"ג; ו' בנים מרות שמתברכין בו' ברכות; לא איקרי ספרו על שם נחמיה; חרדה משום דמזליה חזי; ביקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח; גנאי שלא אמר חזקיה שירה, שלא אמרו משה וס' ריבוא ברוך; ויחד יתרו; סנחריב; הכבירו עליהן עול תורה וראויין לנס, חזקיה נעץ חרב על פתח ביהמ"ד, בדקו וכולם בקיין בהל' טומאה וטהרה; דוד נמסר ביד פלשתים וכלה זרעו (חוץ מיואש) בעון הריגת נוב ושאל ובניו ונטרד דואג על ידו, אבישי הרג ערפה והציל דוד; קפצה ארץ לאליעזר ליעקב ולאבישי; חיל סנחריב ומיתתם; בני סנחריב הרגוהו; וירדף (אברהם) עד דן; שכר ד' פסיעות של נבוכדנצר; נבוזראדן, עמא קטילא קטלת היכלא קליא קלית קימחא טחינא טחנת, דם זכריה, איתגיייר; עמון ומואב שיבבי בישי }

{ משיח בר נפלי; דור שבן דוד בא, במוצאי שביעית בן דוד בא; קושטא; משיח מציאה ועקרב באים בהיסח הדעת; ו' אלפי שנים הוו עלמא; תיפח עצמן של מחשבי קיצין; לא פחות מל"ו צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל דרא }

ר"א - גאולה רק אם נשוב, ר' יהושע - ממ"נ מלך כהמן ומחזירן למוטב

{ אין בן דוד בא עד וכו'; זכו אחישנה לא זכו בעתה; משיח בא היום - אם בקולו תשמעו; ייתי ולא אחמיניה; להנצל מחבל משיח - תורה וגמ"ח; לר' הילל אין משיח לישראל; בריאת העולם לדוד, למשה, למשיח; שמו של משיח; עתיד הקב"ה להעמיד דוד אחר; ימות המשיח; יום נקם בלבי - ללבי גליתי; לר' יוחנן נתנבאו לימות המשיח, לשמואל כעוה"ז; לר' יוחנן נתנבאו לבעלי תשובה, לעוזרי ת"ח; עין לא ראתה }

{ כי דבר ה' בזה; הלומד ואינו חוזר; תורתו עומלת לו, אדם לעמל תורה יולד; אחות לוטן תמנע; העוסק בתורה לשמה; המלמד בן חבירו; המעשה חבירו לדבר מצוה }

{ עתיד להוציא נחל מקודש קדשים, אבנים טובות ל' על ל' אמות בשערי ירושלים, קוממיות - ר"ק' אמות; המשחיר פניו/מרעיב עצמו על דב"ת; נותן הקב"ה כח בצדיקים לקבל טובתן }

זמר לפסוק בשיר השירים, קורא פסוק בבית משתאות מביא רעה לעולם

בשבת מותר לסוך עם משמוש בשינוי על חולי מעיים [רש"י - כשתיה], לחש מותר על נחש ועקרב (רש"י - שלא יזיקו)

אסור לשאול במעשה שדים בשבת [רש"י - ממצוא חפצך], ר' יוסי - אף בחול [סכנה]

{ כשחלה ר"א - ר"ע משחק שלא קיבל עולמו, חביבין יסורין [העלו מנשה למוטב]; קין עשו ומנשה באו בעלילה }

רש"י צה: - צו.

גבריאל ממונה על בישול הפירות

כבוד לת"ח בני ע"ה - ל"ק - "מחמת זכות מעט שבאביכם",
ל"ב - "לאו משום אביכם אלא התורה"

גמ' קא: - קיא:

{ ירבעם בן נבט (= מיכה = שבע בן בכרי), זכה למלכות שהוכיח שלמה, נטרד מחמת גסות רוח, עגלים, עת מזומנת לפורענות/לטובה, תורתו בלי דופי; הנהנה בלא ברכה גוזל הקב"ה כ"י וחבר הוא לירבעם; דבר מועט מעגל בכל פורענות; חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בג"ע; מנשה לרב אשי - אי הות התם הות נקוט בשיפולי גלימה ורהטת אבתראי; קלות דאחאב כחמורות דירבעם; אחאב זכה למלכות - הוסיף כרך בא"י, כיבד התורה; שקול היה (עונות וזכויות) }

עוה"ב: אין לירבעם ואחאב

מנשה - ר"י - יש לו, רבנן - אין לו עוה"ב [מח' אי עשה תשובה]

{ הקב"ה עשה מחתרת ברקיע לקבלו בתשובה; בקש הקב"ה להחזיר העולם לתוהו ובוהו בשביל יהויקים/דורו של צדקיה; ווי לדלא ידע בין טב לביש; ד' כיתות אין מקבלות פני שכינה; לא תאונה וכו' ברכו אביו (דוד), כי מלאכיו וכו' ברכתו אמו, כי בי חשק וכו' ברכתו שמים; רשע שנעשה רש מלמטה נעשה רש מלמעלה }

ר"מ - אבשלום אין לו

ר"מ - מלכי ישראל שכתוב ויעש הרע, אחז, אחזיה - אין עוה"ב ואינן נידונין בגיהנם, רש"י - אמון יש
עונות להכעיס של אחז מנשה אמון יהויקים; פסל מיכה; גדולה לגימה; ברא מזכי אבא ולא להיפך {
מיכה - יש (?) [פתו מצויה לעוברי דרכים]

יהויקים - רש"י - יש [נתכפר - שלא ניתן לקבורה]

{ זקינו דר' פרידא מצא גולגולת יהויקים ואשתו שרפה; נכרים על שולחנו גורם גלות לבניו; לקו
באיכה, בא"ב; בכ"מ נעשין שרים לאדוניהן; בכה תבכה בלילה; המיצר לישראל נעשה ראש; מרגלים
אמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם }

אכה"ג בקשו למנות שלמה, בת קול - תלוי בשמים ויש לו

דורשי רשומות - אחאב, מנשה, ירבעם, אחיתופל, גחזי, דואג יש להם, דלא כאכה"ג

{ י' בנ"א לירמי' - עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה כלום יש לזה על זה כלום - איזה ספר כריתות
אמכם - נבוכדנצר עבדי, היה לא תהיה וכו' אם לא ביד חזקה וכו' אמלך עליכם; יסרו יצריכם - אלקי
יורנו }

גוים - לר"א אין להם [לשאולה כל גוים שכחי אלקים - פושעי עכו"ם]

לר' יהושע ומשנתנו יש [רק שכחי אלוקים לא, רש"י - ורעו זרים צאנכם וכו'] אבל לא בנים קטנים של
רשעים

{ בלעם בן בעור (לבן), זקני מואב ומדין, חוצפא - כלפי שמיא מהני, מלכותא בלא תאגא, אתונו, יודע
לכוון שעה שכועס, זעמו רגע, כשמשחחים לחמה כועס, אהבה ושנאה מבטלת שורה של גדולה,
בשכר קרבנות בלק יצאה ממנו רות, מח' אם אדם מתקנא בבנו, מברכתו אתה למד מה היה בלבו, כולם
חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, טובה קללת אחיה השילוני מברכת בלעם, זכה קנה
לכתוב ממנו תנ"ך, בלעם איוב ויתרו באותה עצה, אוי לאומה שתמצא כשהקב"ה עושה פדיון לבניו,
בנות מואב, שטים, רפידים, קיימו בבלעם ד' מיתות; דואג - תורתו משפה ולחוף, שכח תלמודו וכו',
איה סופר איה שוקל, ד' מאה בעי' בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר, לא סלקא להו שמעתא
אליבא דהלכתא, לא חצו ימיהם, הקב"ה ליבא בעי; לא יביא עצמו לידי נסיון, אבר קטן יש באדם וכו',
מעשה בת שבע, ראוייה לדוד מששת ימי בראשית אלא שבאה אליו במכאוב, המלבין פני חבירו ברכים
אין לו עוה"ב, בקש דוד לעבוד ע"ז, ו' חדשים נצטרע ונסתלקה שכינה ופירשו סנהדרין, מחול לך -
אני מודיע בחיי שלמה; גחזי - אבן שואבת/שם בפי עגלים של ירבעם, דחה רבנן, "הגיע עת ליטול
שכר שמונה שרצים וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך עד עולם", לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת -
יצר, תינוק, אשה; ר' יהושע בן פרחיה דחה ישו; ג' חלאים לאלישע; לא היה זקנה עד אברהם, חולשא
עד יעקב, מתרפא עד אלישע }

אין עוה"ב לדור המבול (ואינן נידונין), הפלגה, סדום (לחכמים נידונין, ור' נחמיה חולק), מרגלים

{ דור המבול (וסדום) נתגאו בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה, בשביל גלגל העין שדומה למים,
נחתם גז"ד משום חמס, חמס זקף עצמו כמקל - לא מהם ולא מהמונם וכו', גז"ד אף על נח אלא שמצא
חן, תמים בדורותיו, כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם, נח מוכיח אותם, ברבה/ברותחין
קלקלו ונידונו, ויהי לשבעת הימים, הספדן של צדיקים מעכבים את הפורענות, בהמות לתיבה, ג' שמשו
בתיבה ולקו, דירתן של עופות טהורים עם הצדיקים; יהיו מזונותי מרים כזית וכו', שם - צער גדול היה
לנו בתיבה, נח בירך חול (עוף) שלא תמות; נחום איש גז; דור הפלגה - ג' כיתות (נעשה מלחמה
נעשו קופים וכו'); אנשי סדום רעים וחטאים, נותנין עיניהן בבעלי ממון, חוקי סדום }

דור המדבר - לר"ע אין להם ואין דין,

לר"א ור"ש בן מנסיא, רש"י - ורבי ותוספא - יש להם [והנדחים בארץ מצרים]

עדת קרח - לר"ע אין, לר"א ור"י בן בתירא יש

{ "קרח", "און", "פלת" - אשתו הצילתו, אולת אשת קרח, כ"א קינא אשתו ממשה }

המחזיק במחלוקת עובר בולא יהיה כקרח וכעדתו וראוי ליצטרע

{ החולק על מלכות בית דוד ראוי להכישו נחש; רבו כשכינה; עושרו של קרח שמור לרעתו, ג'
מטמוניות הטמין יוסף במצרים, מח' אי קרח מן השרופין והבלועין, הקב"ה זרק חיצים בשמש וירח -
בכבודי לא מחיתם, בני קרח לא מתו - מקום נתבצר בגיהנם, בלועי קרח - משה ותורתו אמת והן
בדאים }

י' שבטים - לר"ע אין להם ולא יחזרו, לר"א - רבי דרשי - להם אין ולבניהם יש - ויחזרו, ר"ש בן יהודה - אם ישובו יש, לרבי יש להם

קטני בני רשעי ישראל - לר"ג אין, לר"ע יש

קטן בן עוה"ב - מח' משנולד, סיפר, נזרע, נימול, יאמר אמן

{ לר"ל הקב"ה דן ישראל לכף חובה ור' יוחנן חולק; לא תמצא תורה במי שמחיה עצמו עליה; ר' סימאי - $2/600,000$ יצאו ממצרים, וכן לימות המשיח; הקב"ה למשה - חבל על דאבדין וכו' לא הרהרו על מדותי ולא אמרו לי מה שמך, אי אתה רואה מלחמת ל"א מלכים; משה ראה ארך אפים/אמת ויקוד וישתחו, ארך אפים אף לרשעים; עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק }

אנשי עיר הנדחת אין להם

רש"י קב: - קיא.

בציעת הפת - לל"ק (להל') ממקום שנקרם פניה ולא מאמצעיתו, לל"ב ממקום שאפוי יפה

אמן = קבלת יראת שמים - קל מלך נאמן - שמאמין עליו הקב"ה

גמ' קיא: - קיג:

אין עיר הנדחת: מדיח - ע"י שליח, פתוח מב', נשים, קטנים, מעיר או שבט אחרת, הודח מיעוטה, עיר מן הספר, ירושלים, טו. - לר' יאשי' עיר פחות מ' או יותר מק', לר' יונתן פחות מק' או יותר מרוב שבט, לר"א - אפי' יש בה מזוזה א' [כל שללה כליל], לר' ישמעאל - אין רחוב בתוכה (לר"ע - עושיין עכשיו), וספק בהודחו מאלהן אלא נידונים כיחידים - בסקילה וממונם פלט

חלוקת א"י - ר' יוחנן - עיר א' לב' שבטים, ור"ל חולק (רש"י - כולה לשבט שרובה בתחומיה)

עיר הנדחת - עדים והתראה לכ"א, רב יהודה - דנין כ"א כיחיד וחובשין עד רובה, עולא ור' יוחנן - דנין וסוקלין עד חציין, ר"ל - מרבים בתי דינים ומעיניי בכולם וגומרים דינם בב"ד הגדול

שיירה ששה בעיר ל' יום (= יושבי עיר) כעיר ומצטרפי לרובה/מיעוטה, ובפחות - כיחידים

ממונן של רשעים שבעיר אחרת (רש"י - שהיה פעם בעיר) שאפשר לקבצם לעיר אותו יום - מאבדים, צדיקים - רק שבעיר חוץ ממלבושם (וספק בפיאה נכרית שאינה מחוברת)

אין מאבדים: פקדונות מעיר אחרת אע"פ שקבלו אחריות, שערות ואילנות מחוברין, שלל שמים - הקדש מזבח ימותו (רש"י - בכיפה) [ר' יוחנן - זבח רשעים תועבה ואפי' דמיהן (לרב יוסף מ. - הואיל ונדחו ידחו, לאביי - עדיין "רשעים"), לר"ל - (בחיוב באחריותן לר"ש דהוי ממונ בעלים), בקדשים קלים לריה"ג דהוי ממונ בעלים - אבל קדשי קדשים יפלו דמיהם לנדבה (חוץ מחטאת)], בדק הבית - יפדו, בכור ומעשר לר"ש - לרבינא אפי' במומן (ושמואל חולק) [בהמתה (רש"י - בלי שם לווי, תמורה ח. - שנמכרין באטליז)]

תרומה - ביד ישראל תנתן, ביד כהן ירקבו,

מעשר שני בירושלים יאכל [מחיצות קולטות מדרבנן] ואם נפלו מחיצות יגנוזו [לא גזרו],

כתבי הקודש יגנוזו [לא תעשון כן],

שותפות עיר אחרת בעיסה (אבל בבהמה כן [רש"י - למיתה קיימא ולא מהני שחיטה] (וספק אי מהני לטומאת נבלה))

והיתה תל עולם ולא יבנה עוד - ריה"ג - אפי' גנות ופרדסים, ר"ע - רק לבתים [מח' אי לא דנין עשה ול"ת בכלל ופרט, עוד = לגמרי או לכמה שהיתה]

יריחו - אפי' אילנות מחוברין אסורין, אסור לבנות בשם אחרת, ועיר אחרת בשם "יריחו"

{ חיאל מקבר בניו על שבנה יריחו; נמסר מפתח דמטר ביד אליהו והחליפו במפתח דתח"מ; דרש יוסי אליהו קפדן היה; אבדו רשעים (גנבי) מן העולם נסתלק חרון אף וטובה באה, צדיק בא לעולם טובה באה }

רש"י קיב:

מע"ש בגבולין לכו"ע פטור מחלה - אין היתר אכילה דהוי ממונ גבוה, אין עריסותיכם בשעת גלגול (אפי' פדה אח"כ)

הדרך עלך מסכת סנהדרין